

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

DE ECONOMISCHE EN FINANCIËLE INLICHTINGEN TE VERSTREKKEN AAN DE ONDERNEMINGSRAAD

INLEIDING

Op 28 november 1973 verscheen het lang verwacht K.B. van 27 november 1973 houdende reglementering van de economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan de ondernemingsraden, in het Belgisch Staatsblad. Het trad in werking op 1 januari 1974. Aangevuld met de te verwachten wetgevende maatregelen over het statuut van de bedrijfsrevisoren en over het zogenaamd eenvormig boekhoudkundig plan, zou dit K.B. het sluitstuk moeten zijn van de hervormingen die de ondernemingsraden recent hebben ondergaan.

Zoals men weet werden de ondernemingsraden ingesteld door de Wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven. De wet zelf regelt vrij gedetailleerd de bevoegdheden van de ondernemingsraad op sociaal gebied. In art. 15 b is eveneens in economische en financiële bevoegdheden voorzien. Op dat punt werden echter alleen maar de beginselen in de wet zelf ingeschreven. Het werd aan de Koning overgelaten de aard en de omvang van deze bevoegdheden nader te omschrijven. Men slaagde er niet onmiddellijk in een volledige en gedetailleerde reglementering op te stellen over deze aangelegenheden. Om desniettemin de ondernemingsraden in staat te stellen hun taak onmiddellijk aan te vatten, werd het K.B. van 27 november 1950 uitgevaardigd, dat in feite slechts een voorlopig karakter had.

Zeer vlug bleek dat de hoge verwachtingen die men in de ondernemingsraden had gesteld niet werden ingelost. Naast andere oorzaken was de vaagheid van de rechtsregelen hier niet vreemd aan. Herhaaldelijk hebben de sociale gesprekspartners gepoogd dit te verhelpen door bijkomende overeenkomsten te sluiten over de ondernemingsraden, aldus het nationaal akkoord van 16 juli 1958. Dit akkoord werd gewijzigd op 23 maart 1962 en aangevuld op 28 november 1962.

Een onderzoek in 1967 op verzoek van de Nationale

Arbeidsraad uitgevoerd toonde evenwel aan dat de ondernemingsraden zeer marginaal waren ten aanzien van het ondernemingsgebeuren¹. Dit alles bracht wel niet mee dat de ondernemingsraden officieel als ten dode opgeschreven werden beschouwd, maar er zou toch kunnen gesteld worden dat men het op dat ogenblik enigszins als het verspillen van energie beschouwde er nog veel aandacht aan te besteden.

Rond 1970 kwam er verandering in deze houding. Directe aanleiding tot het herdenken van de rol van de ondernemingsraad was de wilde staking die begin 1970 in het Limburgs steenkolenbekken uitbrak. Dit voorbeeld werd gevolgd door een golf van wilde en andere stakingen. Men sprak van een crisis in de arbeidsverhoudingen². De vakorganisaties reageerden op de situatie onder meer door het voorstel een Sociale en Economische Conferentie samen te roepen. Hoewel de werkgeversorganisaties weinig voelden voor een dergelijke bijeenkomst, riep de regering toch de conferentie samen. Er werd vergaderd op 23 februari en 16 maart 1970.

Een belangrijk deel van het memorandum van de vakorganisaties was gereserveerd aan eisen in verband met de democratisering van het economisch leven. De werkgeversorganisaties hunnerzijds waren bereid de werknemers beter in te lichten over het ondernemingsgebeuren. Een gebrek aan juiste informatie werd immers als één van de oorzaken gezien van de spontane

¹ Sociologisch Onderzoeksinstituut (S.O.I.), *De werking van de ondernemingsraden*, 2 vol., Leuven, 1967-1968 (gestencild trendrapport). Een interessante verdere uitdieping van deze studie vindt men in P. GEVERS, *Ondernemingsraden. Randverschijnsel in de Belgische industriële democratiseringsbeweging*, K.U.L., Faculteit der Sociale Wetenschappen (gestencild doctoraatsproefschrift).

² In gans Europa deden zich gelijkaardige verschijnselen voor. Een ontleding ervan vindt men in G. SPITAELS, (red.), *La crise des relations industrielles en Europe : Diversité et unité. Les réponses possibles*, Cahiers de Bruges, 28, Europa College, Brugge, De Tempel, 1972.

protestacties van de werknemers. Een van de besluiten van de Sociaal en Economische Conferentie handelde dan ook over deze materie. Aldus bepaalde punt 4 :

"Om een meer doeltreffende raadpleging van de werknemers te verwezenlijken, zullen informaties verstrekt worden aan de ondernemingsraden, namelijk over de algemene vooruitzichten van de onderneming en de evolutie van de tewerkstelling. Een betere inschakeling van de werknemers in de vooruitzichten van het tewerkstellingsbeleid van de onderneming brengt eveneens met zich mee dat de Raden zullen geraadpleegd worden omtrent de problemen van de vorming, de wederaanpassing, de organisatie van de arbeid, en voorgelicht door een periodiek verslag van het ondernemingshoofd of zijn afgevaardigde. In geval van fusie, concentratie, overname of sluiting of andere belangrijke structuurwijzigingen waarover de onderneming onderhandelt, zal de ondernemingsraad tijdig en voor gelijk welke bekendmaking ingelicht en effectief en vooraf geraadpleegd worden, in het bijzonder voor wat betreft de weerslag op de vooruitzichten van tewerkstelling van personeel, de organisatie van het werk en het tewerkstellingsbeleid in het algemeen.

.....
De aldus vastgestelde algemene principes zullen gepreciseerd worden hetzij door een interprofessionele overeenkomst, hetzij door de wet. De Nationale Arbeidsraad zal de genoemde overeenkomst uitwerken tegen 1 juli 1970.

Met het oog op het recht op informatie van de ondernemingsraad neemt de Conferentie akte van de inzichten van de regering voor wat de controle van de staatshulp betreft, voor wat de bestemming van de openbare fondsen betreft, evenals voor wat de herziening van het statuut en de rol van de bedrijfsrevisor betreft".

Ter uitvoering van dit punt en overeenkomstig de bevoegdheid aan de Nationale Arbeidsraad uitdrukkelijk verleend door de Wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités, werd op 4 december 1970 in de N.A.R. de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 4 gesloten betreffende de voorlichting en de raadpleging van de ondernemingsraden omtrent de algemene vooruitzichten en tewerkstellingsproblemen in de onderneming³. Eveneens in de N.A.R. werd op 30 juni 1971 de C.A.O. nr. 7 gesloten betreffende de faciliteiten welke moeten verleend worden aan de leden die werknemers vertegenwoordigen in de ondernemingsraden. Aldus waren reeds verschillende overeenkomsten ontstaan die betrekking hadden op de ondernemingsraad. Ter wille van de duidelijkheid werden de bepalingen van al deze akkoorden en overeenkomsten (het gewijzigd akkoord van 1958, de C.A.O. nr. 4 en de C.A.O. nr. 7) gecoördineerd in de C.A.O. nr. 9 gesloten in de N.A.R. op 9 maart 1972⁴.

Alles bij elkaar was men vrij vlug tot een akkoord gekomen over nieuwe bevoegdheden voor de ondernemingsraden op sociaal gebied. Ter uitvoering van

punt 4 van de Sociaal en Economische Conferentie werden er in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven eveneens besprekingen gevoerd om tot een overeenkomst te komen in verband met bevoegdheden op economisch gebied. Na langdurige besprekingen werd in de bevoegde commissie van de C.R.B. een ontwerp-akkoord bereikt⁵. Na raadpleging van hun bestuursorganen werd dit ontwerp-akkoord grondig door de werkgeversorganisaties geamendeerd, zodat geen overeenstemming meer te bereiken viel.

Het op dit ogenblik afwijzen van elke vorm van medezeggenschap door de tweede grote vakorganisaties, maar vooral door het A.B.V.V., is wellicht niet vreemd aan de verstrakte houding van het patronaat. De visie van de vakbonden komt immers neer op het verwerpen van elke vorm van samenwerking tussen werkgevers en werknemers. In de plaats daarvan wordt de arbeiderscontrole vooropgesteld. Op lange termijn verklaren zowel het A.C.V. als het A.B.V.V. zich voorstander van het arbeiderszelfbestuur⁶.

Omdat over de bevoegdheden van de ondernemingsraad in de C.R.B. geen overeenkomst te bereiken was, besliste de Raad de kwestie door de regering te laten beslechten⁷. In de regeerakkoorden die sindsdien werden gesloten behoorde de verbetering van de financieel en economische informatie aan de ondernemingsraden, steeds tot de programmapunten. In het Nationaal Comité voor Economische Expansie kwam dit onderwerp herhaaldelijk ter sprake. Uiteindelijk kon in dit Comité een principieel akkoord bereikt worden. Het resultaat van dit alles vormt het K.B. van 27 november 1973.

Momenteel zijn er aldus verschillende rechtsbronnen die de bevoegdheden van de ondernemingsraad regelen.

- 1) De Wet van 20 september 1948
- 2) De C.A.O. nr. 9 van 9 maart 1972
- 3) Het K.B. van 27 november 1973
- 4) Bijzondere wetten, zoals :

a) het K.B. van 25 september 1972 ter uitvoering van art. 37 van de Wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie ;

b) de Wet van 8 april 1965 tot instelling van het arbeidsreglement ;

c) het K.B. van 20 september 1967 ter uitvoering van art. 3 van de Wet van 28 juni 1966 betreffende de

⁵ C.R.B., Ontwerp-advies betreffende de aan de ondernemingsraden te verstrekken economische en financiële informatie, doc. C.R.B. 1970/441.

⁶ Cfr. de werkzaamheden van het buitengewoon congres dat het A.B.V.V. van 29 tot 31 januari 1971 hield. Zie o.m. de voorbereidende congresdocumenten in *Ondernemingsraden*, Driemaandelijks Bulletin A.B.V.V., nr. 10 en 11. De visie van het A.C.V. in verband met deze problemen vindt men in *Democratisering van de onderneming*, Rapport goedgekeurd op de Raad van het A.C.V. van 19 januari 1971, Brussel, 1971.

⁷ Verslag van de Secretaris over de werkzaamheden van de Raad, 1 augustus 1970 - 31 juli 1971, 1972, blz. 30-39.

³ Deze C.A.O. werd algemeen verbindend verklaard bij K.B. van 22 januari 1971 (B.S., 19 februari 1971).

⁴ C.A.O. nr. 9 houdende ordening van de in de N.A.R. gesloten nationale akkoorden en collectieve arbeidsovereenkomsten betreffende de ondernemingsraden. Algemeen verbindend verklaard door het K.B. van 12 september 1972 (B.S., 25 november 1972).

schadeloosstelling van de werknemers, die ontslagen worden bij sluiting van ondernemingen ;

d) het K.B. van 30 maart 1967 tot bepaling van de algemene uitvoeringsmodaliteiten van de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie der loonarbeiders ;

e) de Feestdagenwet van 4 januari 1974 ;

f) de Wet van 6 april 1963 betreffende de sociale reclassering der minder-validen.

Hierna worden alleen de economische bevoegdheden van de ondernemingsraad na het K.B. van 27 november 1973 besproken⁸.

I. DE BEVOEGDHEDEN VAN DE ONDERNEMINGSRAAD OP ECONOMISCH EN FINANCIËEL GEBIED

Volgens art. 15b van de Wet van 20 september 1948, ter uitvoering waarvan het besproken K.B. genomen werd, hebben de ondernemingsraden tot taak :

"b) van het ondernemingshoofd in economisch en financieel opzicht te ontvangen :

1° ten minste elk kwartaal, inlichtingen omtrent de productiviteit alsmede inlichtingen van algemene aard, betreffende de gang van de onderneming ;

2° op gezette tijden en ten minste bij de sluiting van het maatschappelijk dienstjaar, inlichtingen, verslagen en bescheiden die de Ondernemingsraad kunnen voorlichten over de bedrijfsuitkomsten van de onderneming".

Een eerste moeilijkheid bij deze formulering zit in de vraag wat bedoeld wordt met het begrip onderneming. M.a.w. over wat moet informatie gegeven worden.

Zoals men weet verstaat de wet onder onderneming de technische bedrijfseenheid. Hoewel dit begrip noch in de tekst van de wet, noch bij de voorbereidende werkzaamheden duidelijk werd omschreven, is de rechtsleer het er momenteel over eens dat de technische bedrijfseenheid niet noodzakelijk samenvalt met de juridische vorm van de onderneming. Belangrijk is ook dat voor de omschrijving van de technische bedrijfseenheid het sociaal element doorslaggevend is. Dit betekent dat men te doen heeft met een onderneming in de zin van de wet telkens als men staat voor een verzameling werknemers die als een afzonderlijke groep kunnen beschouwd worden en ook als zodanig tegenover de werkgever optreden⁹.

Het valt niet te betwijfelen dat de bedoelde informatie over de onderneming in deze zin moet gegeven worden. Er is echter meer. Het koninklijk besluit bepaalt uitdrukkelijk dat de bedoelde informatie moet

gegeven worden zowel over de juridische als over de economische of financiële entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt. Belangrijk, en wellicht in de praktijk niet zo maar te verwezenlijken, lijkt de bepaling dat de bedoelde informatie eveneens moet gegeven worden over de economische en financiële entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt, zelfs al is ze juridisch zelfstandig. Dit betekent dat aan de ondernemingsraad van de Belgische vestiging van een multinationale onderneming, inlichtingen moeten gegeven worden over de productiviteit en de "gang" van de multinational in zijn geheel. Dit betekent ook dat aan de ondernemingsraad van een onderneming die gecontroleerd wordt door een holding, informatie dient verstrekt te worden over de holding zelf.

Niet alleen behoort informatie te worden verstrekt over entiteiten die ruimer zijn dan het begrip onderneming gebruikt in de Wet van 1948, maar eventueel ook over entiteiten die kleiner zijn. Op verschillende plaatsen in het K.B. wordt immers bepaald dat de informatie eveneens per onderdeel moet verstrekt worden. Dit hoeft echter alleen maar te gebeuren "wanneer de onderneming productiecentra bevat die voorzien zijn van een eigen bestaan"¹⁰, en voor zover de onderneming over uitgesplitste inlichtingen beschikt. In het K.B. zelf wordt geen concrete bepaling gegeven van wat onder dergelijke productiecentra dient te worden verstaan.

In het verslag aan de Koning wordt wel verduidelijkt dat het moet gaan om homogene productiecentra, waarvan het eigen bestaan of de autonomie "gewoonlijk gekenmerkt wordt door de mogelijkheid om binnen de hiërarchie min of meer vrij te beschikken over eigen werkmiddelen, b.v. op het budgetair plan"¹¹. Voor de rest wordt het aan de ondernemingsraad overgelaten om uit te maken of bepaalde groepen, secties of afdelingen als onderdelen in de zin van het K.B. kunnen beschouwd worden. Voor het geval dat men hierover niet tot een akkoord kan komen, is er in een geschillenprocedure voorzien¹².

Aan de ondernemingsraad dient over de hierboven beschreven entiteiten bij zijn oprichting of zijn hernieuwing een *basisinformatie* verstrekt. Deze informatie moet jaarlijks geactualiseerd worden door een *jaarlijkse voorlichting*, en minstens om de drie maanden door een *periodieke voorlichting*. Uitzonderlijke gebeurtenissen moeten bovendien tijdens een *occasionele voorlichting* worden toegelicht. Tenslotte moeten al-

¹⁰ K.B., art. 1.

¹¹ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 1.

¹² Deze geschillenprocedure is bijna identiek aan de procedure die voorzien is om in geval van uitzonderlijke situaties bepaalde inlichtingen in een andere vorm te geven of uit te stellen. Zij wordt later uitvoeriger besproken. Men dient evenwel rekening te houden met één belangrijk verschilpunt. Geschillen i.v.m. het begrip "onderdeel" kunnen zowel door de werkgevers als door de werknemers worden voorgelegd. De uitzonderingsprocedure aanvragen kan alleen de werkgever.

⁸ Een uitvoerige bespreking van de huidige sociale bevoegdheden van de ondernemingsraad vindt men o.m. in R. BLANPAIN en M. EYSKENS, "De bevoegdheden van de ondernemingsraad in België naar wet en collectief overleg", in *Arbeidsblad*, jan.-febr. en maart-april 1972.

⁹ Cfr. R. BLANPAIN, *Handboek van het Belgisch Arbeidsrecht. I. Collectief Arbeidsrecht*, Gent, Story-Scientia, blz. 240-243.

le documenten die aan de vennoten worden medege-
deeld eveneens aan de ondernemingsraad worden over-
handigd, wanneer de onderneming of de juridische en-
titeit waarvan zij deel uitmaakt in de vorm van een
vennootschap is opgericht.

1. Basisinformatie

In de basisinformatie moeten inlichtingen verstrekt
worden over de volgende gegevens :

A. Het statuut van de onderneming

Inlichtingen in verband met het statuut van de on-
derneming hebben betrekking op de juridische enti-
teit. Zij moeten dus gegeven worden ofwel voor de
onderneming zelf, indien deze op zichzelf een juridi-
sche entiteit uitmaakt, of in het andere geval voor de
juridische entiteit waarvan de onderneming deel uit-
maakt.

Informatie over het statuut van de onderneming
moet tenminste bevatten :

- a) de juridische vorm van de onderneming ;
- b) haar statuten en eventuele wijzigingen ervan ;
- c) haar leiding ;
- d) haar financieringsmiddelen op half lange en lan-
ge termijn en vooral de economische en financiële be-
trekkingen die zij onderhoudt met andere juridische,
economische en financiële entiteiten. De aard van deze
betrekkingen moet eveneens medegedeeld worden.

Bij de financieringsmiddelen wordt in het verslag
aan de Koning de lijst van de voornaamste aandeel-
houders in een vennootschap op aandelen als voor-
beeld gesteld. Over de economische en financiële be-
trekkingen wordt gezegd dat het gaat om enerzijds de
financiële deelneming van de onderneming in het ka-
pitaal van andere ondernemingen, en anderzijds de
financiële deelneming van andere ondernemingen in
haar kapitaal. Het wordt echter beperkt tot deze deel-
nemingen die genomen worden met de bedoeling duur-
zame banden te leggen tussen de ondernemingen en
die van die aard zijn dat zij op de ene of andere wij-
ze de mogelijkheid scheppen om het economisch be-
leid van de onderneming te controleren.

e) eventueel het bestaan en de aard van de over-
eenkomsten en akkoorden die fundamentele en duur-
zame gevolgen hebben voor de toestand van de on-
derneming.

Hierover preciseert het verslag aan de Koning :

"Het gaat hier natuurlijk niet om de veelvuldige contrac-
ten van beperkte draagwijdte die elke onderneming verplicht
is af te sluiten in het kader van haar dagelijkse activiteit,
maar het betreft de mededeling van overeenkomsten en ak-
koorden die met andere ondernemingen banden van een
zekere duurzaamheid tot stand brengen en die een invloed
uitoefenen op het economisch beleid van de onderneming.
Het betreft, bijvoorbeeld, beheersovereenkomsten, contracten
tot verdeling van de winsten, optie- of verkooprechten met
betrekking tot een belangrijk deel van het actief, enz."¹³.

¹³ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 5.

B. De concurrentiepositie van de onderneming op de markt

Bij het geven van deze informatie moet men een
verzoening proberen te bereiken van twee soms tegen-
gestelde belangen : verstrekken van een volledige voor-
lichting en een gunstige concurrentiepositie behouden.
Daarom moet ervoor gezorgd worden dat de inlichtin-
gen duidelijk genoeg zijn om aan de ondernemings-
raad de mogelijkheid te geven zich een oordeel te
vormen over de marktpositie van de onderneming,
waarbij evenwel rekening moet gehouden worden met
het feit dat sommige gegevens noodzakelijkerwijze
confidentieel zijn. Het confidentieel karakter van be-
paalde gegevens ontslaat het ondernemingshoofd ech-
ter niet van de verplichting deze gegevens mede te
delen. Doordat de leden van de ondernemingsraad ge-
bonden zijn door het beroepsgeheim¹⁴, is het vertrou-
welijk karakter voldoende beschermd¹⁵.

De informatie i.v.m. de concurrentiepositie van de
onderneming moet minstens bevatten :

- a) inlichtingen over de voornaamste nationale en in-
ternationale concurrenten waarmee de onderneming
rekening moet houden ;
- b) inlichtingen over de concurrentiemogelijkheden
en -moeilijkheden ;
- c) inlichtingen over de afzetgebieden ;

De bedoeling van deze drie punten is de onder-
nemingsraad in te lichten zowel over de sterkte en de
ontwikkelingskansen op de markt, als over de moei-
lijkheden die de onderneming op dit gebied onder-
vindt.

d) de aan- en verkoopcontracten en -akkoorden
die fundamentele en duurzame gevolgen hebben voor
de onderneming ;

e) de verschillende types van overeenkomsten af-
gesloten met het Ministerie van Economische Zaken,
zoals programma-, vooruitgangs-, herstructurerings-
overeenkomsten ;

Volgens het verslag aan de Koning wordt in deze
twee punten niet geëist dat de integrale tekst van de
overeenkomsten wordt bekendgemaakt. Er wordt ge-
steld dat alleen de contractbepalingen die een funda-
mentele en blijvende invloed uitoefenen op de toe-
stand, de rendabiliteit en de stabiliteit van de onder-
neming moeten medegedeeld worden.

f) de elementen die het moeten mogelijk maken
een algemeen inzicht te krijgen in de wijze waarop
de produkten van de onderneming gecommercialiseerd
worden, zoals bijvoorbeeld distributiekkanalen, de ver-
kooptechnieken, beduidende gegevens betreffende de
distributiemarges ;

g) de boekhoudkundige gegevens i.v.m. de omzet
en zijn evolutie over vijf jaar. Hierbij moet percents-

¹⁴ Zie art. 30 van de Wet van 20 september 1948.

¹⁵ Over het vertrouwelijk karakter van sommige gegevens
en de gevolgen daarvan voor de werking van de onder-
nemingsraad wordt later uitvoeriger gehandeld.

gewijze aangeduid worden welk aandeel respectievelijk op de binnenlandse markt, in de E.E.G.-landen en in de andere landen verwezenlijkt wordt. Wanneer de onderneming verscheidene onderdelen bevat in de betekenis zoals hierboven is meegedeeld, moet een uitsplitsing van de gegevens per onderdeel verstrekt worden. Dit laatste geldt echter alleen maar voor zover de boekhouding van de onderneming over een dergelijke uitsplitsing beschikt.

h) een overzicht van de kostprijzen en verkoopprijzen per eenheid. Voor zover mogelijk per eenheid, moet hierbij melding gemaakt worden van het niveau en de evolutie van die prijzen. Indien het niet mogelijk is deze gegevens per eenheid te verschaffen moet de evolutie van die prijzen per groep van produkten of voor een aantal representatieve produkten gegeven worden.

Het voornaamste doel van deze informatie moet zijn de ondernemingsraad in staat te stellen zich een beter oordeel te vormen over de evolutie van de omzet, door het hem mogelijk te maken na te gaan in hoeverre deze evolutie toe te schrijven is aan veranderingen van het verkoopvolume dan wel aan de evolutie van de prijzen.

i) de marktpositie van de onderneming en de evolutie ervan in het binnenland, de Europese gemeenschap en de andere landen. Deze gegevens moeten eventueel per onderdeel worden verstrekt.

Volgens het verslag aan de Koning is het wenselijk dat ze medegedeeld worden in de vorm van percentages die het marktaandeel van de onderneming aangeven. Het verslag vervolgt dat de berekening van deze gegevens in de meeste gevallen mogelijk is "voor ondernemingen met een homogene produktie. Indien de onderneming daarentegen een ruime waaier van produkten vervaardigt, zal het dikwijls noodzakelijk blijken andere kwalitatieve of kwantitatieve gegevens op te zoeken, die een gelijkwaardige voorlichting aan de ondernemingsraad verstrekken"¹⁶.

C. De produktie en de produktiviteit

De inlichtingen in dit verband moeten ten minste bevatten:

a) de evolutie van de produktie uitgedrukt in volume, getal of gewicht, evenals in waarde en in toegevoegde waarde;

b) de aanwending van de economische produktiecapaciteit;

c) de evolutie van de produktiviteit, om meer bepaald de toegevoegde waarde per arbeidsuur of de produktie per werknemer in het licht te stellen.

Deze informatie moet gegeven worden in de vorm van tijdreeksen die lopen over een periode van vijf jaar, dit om de ondernemingsraad in de gelegenheid te stellen zich een idee te vormen over de evolutie

binnen deze periode. De informatie moet eveneens uitgesplitst worden per onderdeel, voor zover deze uitsplitsing in de boekhouding van de onderneming wordt voorzien.

Het begrip produktiviteit is niet voor iedereen zonder meer duidelijk. Voor nadere omschrijving ervan laten wij best een deskundige aan het woord:

"De produktiviteit is de verhouding tussen de output en de input, d.w.z. datgene wat door het produktieproces wordt voortgebracht als gevolg van datgene wat men in het produktieproces heeft ingeschakeld. Men kan de produktiviteit ook bepalen als de verhouding tussen de gedurende een bepaalde periode geproduceerde produkten en de daartoe gedurende dezelfde periode aangewende produktiefactoren.

Deze verhouding wordt beschouwd als de gemiddelde produktiviteit in tegenstelling tot de marginale of de grensproduktiviteit. Deze laatste verwijst naar de variatie in de totale produktie als gevolg van de vermeerdering van het aantal produktiefactoren met één bijkomende eenheid. De produktiviteit kan zowel in fysische als in waardetermen worden uitgedrukt.

De fysische produktiviteit is de verhouding tussen een bepaalde hoeveelheid geproduceerde goederen en een bepaald aantal produktiefactoren, bv. X ton steenkool/Y aantal arbeiders. Het heeft slechts zin de produktiviteit in fysische termen uit te drukken indien de produktie voldoende homogeen (gelijksoortig) is. De meeste bedrijven, vooral in de sector van de afgewerkte produkten, produceren een gamma van verschillende goederen (radio's, T.V.-toestellen, scheerapparaten), welke onderling niet optelbaar zijn. In zulke gevallen kan de totale produktie van het bedrijf slechts in waardetermen worden uitgedrukt.

Dit geschiedt door de verschillende goederencategorieën te vermenigvuldigen met hun respectieve marktprijzen. De totale produktie beantwoordt zodoende aan de waardesom.

Bij het vermenigvuldigen van heterogene produkten met hun respectieve prijzen ten einde bovenvermelde waardesom te bekomen, kunnen zich een aantal moeilijkheden voordoen.

a) De produkten kunnen zowel met courante prijzen (d.i. prijzen van het ogenblik) als met constante prijzen (d.i. prijzen uit een referentieperiode) worden vermenigvuldigd. Aanwending van constante prijzen is belangrijk indien men een inzicht wil verwerven in de evolutie van het fysisch produktievolumen.

b) Men kan ofwel met marktprijzen ofwel met factorprijzen vermenigvuldigen. In het laatste geval worden de marktprijzen verminderd met de in de prijzen vervatte indirecte fiscaliteit.

c) Het vermenigvuldigen met de marktprijzen wordt bemoeilijkt indien de ondernemer zijn prijzen varieert in functie van de hoeveelheid welke hij wil verkopen.

Vaak wordt met produktiviteit de produktiviteit van een bepaalde produktiefactor bedoeld. Het is de verhouding tussen de totale produktie en de aangewende hoeveelheid van die factor in kwestie. Het betreft derhalve de factorproduktiviteit. Het kan, zoals de totale produktiviteit, in fysische of in waardetermen worden uitgedrukt. Vermenigvuldiging met prijzen is onvermijdelijk wanneer de produktie heterogeen is.

Op het gebied van de factorproduktiviteit gaat de aandacht hoofdzakelijk naar de arbeidsproduktiviteit. De gemiddelde fysische arbeidsproduktiviteit is de totale produktie gedeeld door het aantal aangewende arbeidseenheden (meestal man-uren). Dit leidt tot het bepalen van de fysische produktiviteit per man-uur. Indien de totale produktie echter niet homogeen is, maar bestaat uit diverse goederen, is men verplicht de totale produktie in waardetermen uit te drukken. De gemiddelde arbeidsproduktiviteit is dan niet langer fysisch bepaalbaar; men bekomt daarentegen een waarde-

¹⁶ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 6.

som per man-uur. Indien de arbeidseenheden zelf heterogeen zijn (bv. man-uren arbeid van geschoolde en ongeschoolde arbeiders), kan het noodzakelijk zijn deze eenheden met hun respectieve lonen te vermenigvuldigen. De arbeidsproductiviteit wordt dan : de waardesom van de totale produktie gedeeld door de loonmassa. Dezelfde problemen inzake de keuze tussen courante of constante prijzen en lonen treden hier op.”¹⁷

D. De financiële structuur van de onderneming of van de juridische, economische of financiële entiteit waarvan zij deel uitmaakt

De inlichtingen hierover moeten ten minste bevatten :

a) een verklarende commentaar van het gebruikte rekeningstelsel. De uitleg moet voldoende gedetailleerd worden opdat het mogelijk zou zijn een inzicht te krijgen in de jaarrekeningen ;

b) een ontleding van de financiële structuur door middel van een vergelijking met commentaar van de jaarrekeningen van de vijf laatste jaren.

De ontleding van en de commentaar bij deze documenten moeten de ondernemingsraad in staat stellen een inzicht te krijgen in de rendabiliteit van de onderneming en haar financiële positie, onder meer aan de hand van gegevens omtrent de verhouding en het verloop van de winst ten opzichte van de eigen middelen.

E. De budgettering en de kostprijsberekening

Inlichtingen betreffende de budgetteringsmethode moeten alleen worden medegedeeld indien een dergelijk beheer wordt toegepast. Is dit het geval dan moeten de inlichtingen minstens bevatten :

a) de budgetteringsmethode en de toelichting van de wijze waarop het budget wordt aangewend als algemeen beheersinstrument van de onderneming ;

b) de berekeningsmethode van de kostprijs ;

c) voldoende gegevens nopens de structuur van de kosten en de spreiding ervan. Deze gegevens moeten dusdanig zijn dat de ondernemingsraad in staat is de evolutie van de kostprijzen en van de verschillende bestanddelen ervan te volgen en zich hierover met kennis van zaken een mening kan vormen.

De verdeling van de kosten moet gebeuren per produkt of per onderdeel al naargelang de methode die de onderneming toepast. Indien kosten per produkt niet kunnen medegedeeld worden moeten deze gegevens verstrekt worden voor groepen van produkten of voor een aantal representatieve produkten van de onderneming.

Te gedetailleerde informatie in dit verband houdt het gevaar in dat de informatie door de werknemers-vertegenwoordigers in de ondernemingsraad niet kan verwerkt worden. Daarom moeten de inlichtingen vol-

doende synthetisch zijn, zodat zij gemakkelijk door de leden van de ondernemingsraad gehanteerd kunnen worden. Zij moeten evenwel toch voldoende gedetailleerd zijn om de ondernemingsraad in staat te stellen met kennis van zaken zijn taak efficiënt te vervullen.

F. De personeelskosten

De gegevens in verband met de personeelskosten moeten worden uitgesplitst in de volgende rubrieken :

a) kosten verbonden aan de personeelsdienst en de sociale dienst ;

b) vergoeding van het personeel, uitgesplitst per werklieden, bedienden en directiepersoneel ;

c) wettelijke sociale lasten die ten laste vallen van het ondernemingshoofd ;

d) kosten voor verzekeringen tegen arbeidsongevallen ;

e) sociale lasten voortvloeiend uit conventionele bepalingen. Wellicht worden hiermee de sociale kosten bedoeld die voortvloeien uit de collectieve arbeidsovereenkomsten, zoals sociale lasten ten gevolge van een fonds voor bestaanszekerheid, van vormingsfondsen, enz. Men kan immers stellen dat alle personeelskosten rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeien uit conventionele bepalingen en met name uit de individuele arbeidsovereenkomst ;

f) aanvullende ouderdomsverzekering ;

g) andere sociale lasten en extra-legale voordelen.

Deze gegevens moeten per onderdeel verstrekt worden, in zoverre zij aldus beschikbaar zijn. Het verslag aan de Koning voegt hier echter aan toe dat al de gevraagde uitsplitsingen niet tot doel hebben individuele gegevens te doen kennen, vooral niet wat betreft de bezoldiging van het directiepersoneel.

G. Het programma en de algemene toekomstverwachting van de onderneming

Inlichtingen daarover moeten zich uitstrekken tot alle aspecten van de activiteit van de onderneming. Meer speciaal moet het gaan over de industriële, de financiële, de commerciële, de sociale aspecten en het speurwerk. Er moeten eveneens inlichtingen verstrekt worden over de verdere uitbouw van de onderneming en over de financiering van de voorgenomen investeringen. Zo moeten de inlichtingen onder meer slaan op de onderhandelingen die de onderneming voert met de overheid, bijvoorbeeld met het oog op het sluiten van vooruitgangscontracten¹⁸.

Het verslag aan de Koning merkt op, "dat een ondernemingshoofd de mededeling van sommige projecten, wegens de vertrouwelijke aard ervan, kan uitstellen"¹⁹. Hierboven is echter reeds gezegd dat het ver-

¹⁷ R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, (overdruk) blz. 15-17.

¹⁸ Vooruitgangscontracten zijn voorzien in de Wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie.

¹⁹ Verslag aan de Koning, toelichting bij art. 11. Later wordt verder ingegaan op de mogelijkheid om de mededeling van sommige inlichtingen uit te stellen.

trouwelijk karakter van bepaalde gegevens voldoende beschermd is doordat de leden van de ondernemingsraad gebonden zijn door het beroepsgeheim. Hiermee werd in het verslag aan de Koning wellicht onvoldoende rekening gehouden. Wij menen daarom dat men bij de interpretatie van de vraag of men de mededeling van sommige projecten al dan niet mag uitstellen zeer restrictief moet te werk gaan.

H. *Het wetenschappelijk speurwerk*

De inlichtingen moeten in algemene zin betrekking hebben op het ter zake gevoerde en in het vooruitzicht gestelde beleid. Zo moet onder meer uitleg verschaft worden over de aangewende middelen, over de personen en instellingen die met het speurwerk belast werden en over de oriëntering van het speurwerk. Ook de resultaten die bereikt werden moeten megedeeld worden.

I. *De overheidshulp van welke aard ook die aan de onderneming verleend werd*

De inlichtingen slaan niet alleen op de aard en de omvang van de ontvangen tegemoetkomingen maar ook op de eraan verbonden voorwaarden en op de bestemming die de tegemoetkomingen hebben gekregen.

Bewust werd het woord "overheidstegemoetkomingen" gebruikt. Het gaat dus niet alleen over leningen maar ook over om welke vorm ook van tegemoetkoming.

Hierbij dient ook verwezen naar het K.B. van 25 september 1972²⁰ en het M.B. van 26 april 1973²¹ tot uitvoering van dit K.B. Beide besluiten zijn van toepassing op de ondernemingen die staatshulp genieten krachtens de Wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie. Zij verplichten het ondernemingshoofd de ondernemingsraad in te lichten "over de redenen en de modaliteiten van de tegemoetkoming, over de voorgeschreven controlemaatregelen alsmede over alle andere gegevens in verband met de verleende tegemoetkoming, desgevallend voorkomend in de tegemoetkomingsbeslissing of het tegemoetkomingscontract"²². Daarnaast wordt een procedure uitgewerkt volgens welke deze inlichtingen dienen verstrekt te worden. Deze bepalingen blijven ook nu nog onverminderd gelden.

J. *Het organigram van de onderneming*

Het organigram moet de interne organisatie, de hiërarchische structuur, de verdeling van de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden in de schoot van

de onderneming beschrijven en verklaren. Bij het organigram moet een plan gevoegd worden van de onderneming evenals een tabel van de organisatie van de juridische, economische of financiële entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt. Deze tabel moet het mogelijk maken de onderneming te situeren in de schoot van de entiteit.

Zoals reeds gezegd moet al deze basisinformatie bij de oprichting en bij elke vernieuwing van de ondernemingsraad worden verstrekt. Concreet moet dit gebeuren binnen de twee maanden die volgen op de verkiezing of de herverkiezing. Voor het statuut, de financiële structuur en het organigram van de onderneming (punten A, D en J) moet dit gebeuren door het overhandigen van specifieke documenten. Voor de andere punten moet het gebeuren door het overhandigen van een geschreven verslag met vermelding van de cijfergegevens eigen aan de betrokken rubriek en met vermelding van alle aanwijzingen die nuttig zijn voor de interpretatie van de cijfergegevens. Deze documenten worden aan al de leden van de ondernemingsraad overhandigd. Zij moeten toegelicht en besproken worden tijdens een bijzondere vergadering van de ondernemingsraad, die belegd wordt buiten de normale bijeenkomsten.

Om de leden van de ondernemingsraad voldoende tijd te geven om kennis te nemen van deze documenten mag de vergadering niet vroeger dan vijftien dagen na het overhandigen van de documenten plaatshebben. Om echter te vermijden dat de bespreking van deze gegevens steeds wordt uitgesteld, wordt tegelijkertijd bepaald dat de toelichtingen en de besprekingen ten laatste twee maanden na het overhandigen van de bescheiden mag gebeuren. Er moet tenslotte ook voldoende aandacht en voldoende tijd aan heel deze zaak besteed worden. Daarom moet hiervoor minstens een totaal van 8 uur worden gegeven. Het spreekt vanzelf dat het ondernemingshoofd de mogelijkheid heeft om deze vergadertijd te spreiden over een bepaald aantal vergaderingen. De basisinformatie moet minstens elk jaar geactualiseerd worden door de jaarlijkse voorlichting.

2. *Jaarlijkse voorlichting*

De jaarlijkse informatie moet de ondernemingsraad inlichten over de toestand en de evolutie van de onderneming gedurende het voorbije jaar alsook over de objectieven die in het vooruitzicht worden gesteld voor het komend jaar en zelfs over de perspectieven op langere termijn. Zo moet de ondernemingsraad onder meer ingelicht worden over het verschil dat bestaat tussen de nagestreefde objectieven en de verwezenlijkingen. Om de toestand van de onderneming beter te kunnen beoordelen is het aangewezen dat de informatie aangevuld wordt met nationale of internationale statistische gegevens betreffende de bedrijfstak.

De jaarlijkse voorlichting moet er voornamelijk op

²⁰ B.S., 7 oktober 1972.

²¹ B.S., 29 mei 1973.

²² K.B. van 25 september 1972, art. 2.

gericht zijn de ondernemingsraad in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de financiële stabiliteit van de onderneming, over haar liquiditeit en over haar rentabiliteit en over de vooruitzichten die daaruit voortvloeien voor de werknemers.

Eventueel moeten alle gegevens per onderdeel worden verstrekt.

De jaarlijkse voorlichting moet op de eerste plaats geschieden door het overhandigen van een aantal documenten. Het zijn :

a) een geschreven verslag waarin de basisinformatie wordt bijgewerkt. Deze mededeling moet onder dezelfde voorwaarden gebeuren als de mededeling van de basisgegevens zelf.

b) een exemplaar van de balans, van de winst- en verliesrekening, de bijlage, het jaaroverzicht en eventueel het rapport van de revisor.

Daarnaast moet de jaarlijkse voorlichting geschieden door een toelichting en een bespreking, eveneens op een bijzondere vergadering van de ondernemingsraad die belegd wordt buiten de normale bijeenkomsten.

Om de werknemers een inzicht te geven in actuele gegevens moet deze vergadering plaatshebben in de loop van de drie maanden die volgen op het afsluiten van het dienstjaar. Wanneer de onderneming of de juridische entiteit waarvan zij deel uitmaakt echter een vennootschap is, dan moet deze vergadering gehouden worden vóór de algemene vergadering der vennoten. In dit geval moet trouwens het verslag van bedoelde vergadering van de ondernemingsraad aan de algemene vergadering van de vennoten worden voorgelegd. Om een zo efficiënt mogelijke vergadering mogelijk te maken is ook hier vereist dat de hierboven vermelde documenten ten minste vijftien dagen vóór de vergadering aan de leden van de ondernemingsraad worden overhandigd en dat voor de bespreking ervan minstens 8 uur worden gegeven.

Op de vergadering moet het ondernemingshoofd toelichtingen en commentaar verstrekken op het geschreven verslag dat de basisinformatie aanvult. Zijn commentaar behoort vooral betrekking te hebben op de wijzigingen die zich hebben voorgedaan. Hierbij moet hij wijzen op de factoren die deze wijzigingen hebben veroorzaakt en op de maatregelen die ten gevolge ervan werden genomen of zullen genomen worden.

Ook de balans moet door het ondernemingshoofd worden toegelicht. Hij moet een vergelijking maken met de balansen van de twee voorgaande dienstjaren en uitleg geven over de wijzigingen die zich hebben voorgedaan. In verband met de balans moet hij vooral de volgende punten commentariëren :

- a) de wijzigingen in het maatschappelijk vermogen ;
- b) de wijziging en de bestemming van de reserves ;
- c) de gedane afschrijvingen met vermelding van hun aard, hun belang en hun evolutie ;
- d) de wijzigingen in de schuldenlast volgens de

aard van de schuldeisers en de aflossingstermijn, evenals de terugslag van deze wijzigingen op de activa ;

e) de wijzigingen van de vaste activa ;

f) de wijzigingen in het realiseerbare ;

g) de wijzigingen in het beschikbare ;

h) de solvabiliteit en de rentabiliteit van de onderneming aan de hand van de ratio's, met toelichting over de aangewende gegevens.

Tijdens de vergadering licht het ondernemingshoofd eveneens de winst- en verliesrekening toe. Ook hier moet een vergelijking gemaakt worden met de winst- en verliesrekening van de twee voorgaande jaren en moet uitleg gegeven worden over de wijzigingen die zich hebben voorgedaan. Het ondernemingshoofd moet vooral commentaar leveren over :

a) de evolutie van het niveau van de verschillende inkomsten en van de verschillende uitgaven ;

b) de winstverdeling ;

c) de manier waarop de onderneming haar eventueel verlies zal aanzuiveren ;

d) het bedrag van de vergoedingen toegekend, tijdens het dienstjaar, aan de leden van de beheers-, bestuurs- en controleorganen ;

e) de evolutie van de rentabiliteit van de onderneming op basis van ratio's, met commentaar bij de gebruikte gegevens.

Gegevens betreffende de winst- en verliesrekening moeten per onderdeel worden medegedeeld voor zover zij op die manier worden opgemaakt.

Indien in de manier van voorstellen van de balans en van de winst- en verliesrekening wijzigingen worden aangebracht in vergelijking met de voorgaande jaren moet over deze wijzigingen voldoende uitleg worden verschaft zodat de leden in staat zijn de nodige vergelijkingen met de voorgaande jaren te maken. Daarom zal tijdens het eerste jaar dat een nieuwe voorstellingswijze wordt gebruikt, de transpositie zoveel mogelijk gebeuren vanuit de rekeningen zoals zij vroeger werden opgemaakt.

3. Periodieke voorlichting

Om de ondernemingsraad bestendig op de hoogte te houden van de gang van zaken in de onderneming moet het ondernemingshoofd minstens om de drie maanden bijkomende inlichtingen verschaffen over de verwachte evolutie in verband met :

– de afzet ; de bestellingen ; de markt ; de produktie ; de kosten en de kostprijzen ; de voorraden ; de produktiviteit ; de tewerkstelling ; de uitvoering van het programma van de onderneming.

Deze gegevens moeten zo verstrekt worden dat zij kunnen vergeleken worden met de basisinformatie en de jaarlijkse informatie. Over al deze gegevens moet een schriftelijke samenvatting worden opgesteld die de nodige cijfers bevat en de elementen om ze te interpreteren. Dit verslag moet aan de leden van de ondernemingsraad overhandigd worden minstens vijf-

tien dagen vóór de vergadering die aan de bespreking van deze inlichtingen zal gewijd zijn.

Ook de periodieke voorlichting moet eventueel per onderdeel worden gegeven.

4. Occasionele voorlichting

Wanneer zich nieuwe gebeurtenissen voordoen die belangrijk zijn voor het verloop van de onderneming, moet de ondernemingsraad daarover zo vlug mogelijk geïnformeerd worden zonder de driemaandelijke voorlichting af te wachten.

De mededeling moet gepaard gaan met een commentaar over de mogelijke gevolgen voor de ontwikkeling van de activiteiten van de onderneming en voor de toestand van de werknemers. Indien de informatie cijfergegevens bevat, moet een schriftelijke samenvatting ervan aan al de leden van de ondernemingsraad worden overhandigd.

Ook hier moeten de inlichtingen per onderdeel worden gegeven.

Bij dit alles rijzen twee vragen :

a) Over welke gebeurtenissen moet informatie verstrekt worden ?

Het gaat zowel over gebeurtenissen die onafhankelijk zijn van de wil van het ondernemingshoofd, als om gebeurtenissen die het gevolg zijn van een beslissing van de directie. In het verslag aan de Koning worden enkele voorbeelden gegeven : brand in een produktieafdeling, een agressieve overname van de onderneming, fusie met een andere onderneming.

Hieraan zou men nog volgende voorbeelden kunnen toevoegen :

- plotse sluiting van de onderneming ;
- het ongunstig worden van de markt, b.v. omdat een conjuncturele inzinking zich vroeger voordoet dan verwacht ;
- een vrij plotse aantasting van de afzet van de onderneming door de doorbraak van een concurrent ;
- onvoorziene moeilijkheden in de bevoorrading van grondstoffen (petroleum !) ;
- bepaalde maatregelen van nationale, internationale (b.v. E.E.G.) of buitenlandse overheden, b.v. devaluatie of revaluatie van bepaalde munten, het plots verhogen of verlagen van bepaalde invoerrechten, het onverwacht verscherpen van de prijzencontrole, het verhogen van een of andere belasting ;
- een onverwachte uitvinding ;
- een niet te voorziene verbetering van de produktie-methoden ;
- een staking in de eigen onderneming of in andere ondernemingen (toeleveringsbedrijven of cliëntenbedrijven)²³.

Deze voorbeelden zijn uiteraard niet exhaustief.

b) Wanneer moet deze informatie verstrekt worden ?

In het K.B. en in het verslag aan de Koning wordt gezegd dat de inlichtingen zo vroegtijdig mogelijk

moeten gegeven worden, en indien mogelijk moeten de beslissingen worden medegedeeld vóór zij worden uitgevoerd. Dit is principieel in ieder geval zo voor de beslissingen van het ondernemingshoofd zelf. In deze materie moet echter eventueel ook rekening gehouden worden met andere conventionele en wettelijke bepalingen.

1° Wanneer het gaat om economische of technische redenen die collectieve aanwervingen of afdankingen tot gevolg hebben is hierop art. 7 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 9 van toepassing. Dit artikel bepaalt dat de ondernemingsraad moet ingelicht worden vóór de beslissing tot aanwerving en afdanking wordt genomen. Volgens de commentaar bij dit artikel geldt dit in ieder geval wat betreft de afdankingen. Er wordt evenwel gesteld dat het kan voorkomen dat het onmogelijk is de ondernemingsraad vooraf in te lichten over de aanwervingen. In dit geval moeten dan geëigende middelen aangewend worden om toch de voorafgaande informatie te verzorgen, b.v. door een gedecentraliseerde raadplegingsprocedure op het vlak waar het probleem rijst.

2° Wanneer het gaat om belangrijke structuurwijzigingen zoals fusie, concentratie, overname, sluiting, is art. 11 van dezelfde collectieve arbeidsovereenkomst van toepassing. Dit artikel bepaalt dat de ondernemingsraad vóór enige bekendmaking dient ingelicht te worden. Bovendien moet hij vooraf daadwerkelijk geraadpleegd worden, onder meer over de weerslag die deze gebeurtenissen zullen hebben op de vooruitzichten inzake tewerkstelling, de organisatie van het werk en het tewerkstellingsbeleid. Over het tijdstip van de mededeling zegt de commentaar bij dit artikel nog :

”Om vast te stellen op welk tijdstip de beslissing aan de ondernemingsraad moet worden meegedeeld, zal het ondernemingshoofd zich door navolgende beginselen laten leiden :

1° de informatie mag geen afbreuk doen aan de prerogatieven van het ondernemingshoofd, wat de beslissing van economische aard betreft ;

2° de informatie mag het normale verloop van de eventueel aan de gang zijnde onderhandelingen niet hinderen ;

3° de informatie moet vooraf gebeuren, d.i. vóór de beslissing openbaar wordt gemaakt en van toepassing wordt ;

4° de informatie moet zo spoedig mogelijk gebeuren en op een ogenblik dat de directie en de werknemersafgevaardigden in de ondernemingsraad tijdig overleg kunnen plegen onder meer over de sociale maatregelen die moeten worden genomen om de weerslag van de beslissing op de vooruitzichten inzake de tewerkstelling en de organisatie van het werk, maximaal te ondervangen.

Het tijdstip waarop de beslissing zal moeten worden meegedeeld, zal noodzakelijkerwijze verschillen van onderneming tot onderneming, voornamelijk rekening houdend met het belangrijke en voor de werknemers zeer gewichtige tijdsverloop dat mogelijk is tussen de feitelijke beslissing en de beslissing van de statutaire organen van de onderneming, die er in laatste instantie moeten over beraadslagen.

Vooraf voor de sluiting van de onderneming, lijkt het aangewezen dat de ondernemingsraad zo spoedig mogelijk na de feitelijke beslissing zou worden geraadpleegd over de geplande maatregelen om de tewerkstelling van de werknemers te verzekeren.

²³ R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, blz. 31.

Men kan, als aanwijzing, stellen dat in een aantal ondernemingen die als naamloze vennootschappen zijn opgericht, de mededeling van de beslissing aan de ondernemingsraad en de raadpleging van deze laatste over de voorgenomen sociale maatregelen zo vlug mogelijk zullen moeten gebeuren tussen het ogenblik waarop de beheerraad zich over het beginsel van de beslissing heeft uitgesproken en het ogenblik waarop de algemene vergadering van de aandeelhouders wordt bijeengeroepen om erover te beraadslagen.”²⁴

3° Wanneer het tenslotte gaat om een sluiting van de onderneming dan moet men niet alleen rekening houden met wat zopas gezegd werd, maar ook met de regeling neergelegd in de wetgeving op de sluiting van de onderneming. Art. 3 van de Wet van 28 juni 1966 betreffende de schadeloosstelling van werknemers die ontslagen worden bij sluiting van ondernemingen bepaalt, dat de paritaire comités moeten vaststellen volgens welke methodes informatie die aan de sluiting voorafgaat, onder meer aan de werknemers, wordt verstrekt. Indien de paritaire comités hierover geen beslissing hebben genomen, bepaalt de Koning deze methodes. De meeste paritaire comités die in deze materie een beslissing hebben genomen, hebben de ondernemingsraad en/of de vakbondsafvaardiging aangewezen als te informeren instantie. Het K.B. van 20 september 1967 dat de modaliteiten van informatie bepaalt voor de ondernemingen waar de paritaire comités geen beslissing getroffen hebben, bepaalt onder meer in zijn art. 4 :

”De werkgever, die beslist tot sluiting van een onderneming of een afdeling van een onderneming over te gaan, geeft daarvan onverwijld kennis aan :

1. de werknemers, door aanplakking van een gedateerd en ondertekend bericht op een goed zichtbare plaats in de lokalen van de onderneming ;
2. de ondernemingsraad, of bij diens ontstentenis, de vakbondsafvaardiging van het personeel...”²⁵

Wanneer een geval zich voordoet waarvoor meerdere regelingen tegelijk gelden moet men uiteraard de meest strikte regeling toepassen.

**

Tot zover een overzicht van de inlichtingen die het ondernemingshoofd over financiële en economische aangelegenheden i.v.m. de onderneming of i.v.m. de juridische en/of financiële en economische entiteit waarvan de onderneming deel uitmaakt, aan de ondernemingsraad moet verstrekken. Volledigheidshalve moet hier echter worden aan toegevoegd dat er belangrijke uitzonderingen zijn. Het is nl. zo dat bepaalde inlichtingen ofwel niet volgens de hierboven beschreven vormen ofwel niet binnen de beschreven termijnen moeten medegedeeld worden. Dit kan echter alleen maar wanneer het strikt naleven van de informatieverplichting een nadeel aan de onderneming kan

berokkenen. Hierbij wordt vooral gedacht aan het mogelijk aantasten van de concurrentiële marktpositie van de onderneming. De gevallen waarvoor deze afwijkingen mogelijk zijn, zijn limitatief in het K.B. opgesomd. Wij willen er ook op wijzen, dat men bij de interpretatie ervan, restrictief moet tewerk gaan, aangezien het gaat om uitzonderingen op de algemene regel. Afwijkingen zijn mogelijk ten aanzien van de volgende punten :

- a) de gegevens betreffende de distributiemarges (zie boven, Basisinformatie, punt B, f.) ;
- b) de mededeling van de omzet in absolute waarde en zijn uitsplitsing per onderdeel (Basisinformatie, punt B, g) ;
- c) het niveau en de evolutie van de kostprijzen en van de verkoopprijzen per eenheid (Basisinformatie, B, h) ;
- d) de gegevens omtrent de verdeling van de kosten per produkt en per onderdeel (Basisinformatie, E) ;
- e) de voorgenomen inplantingen van nieuwe verkooppunten (waar het gaat over het programma en de algemene toekomstverwachtingen van de onderneming in de distributiesector) (Basisinformatie, G) ;
- f) inlichtingen in verband met het wetenschappelijk spoorwerk (Basisinformatie, H) ;
- g) de uitsplitsing per onderdeel van de winst- en verliesrekening (Jaarlijkse voorlichting).

Hierbij moeten twee belangrijke opmerkingen gemaakt worden.

Ten eerste is het zo dat de werkgever niet kan beslissen dat de voorwaarden aanwezig zijn om af te wijken van de algemene informatieplicht. Om te bepalen dat afwijkingen mogelijk zijn werd de volgende procedure ingevoerd. Het ondernemingshoofd dient vooraf de ondernemingsraad in te lichten over het voorwerp van de inlichtingen waarvoor hij een afwijking wenst te bekomen. Vergezeld van het verslag over de bespreking van deze zaak in de ondernemingsraad, en van de nodige documenten om de gegrondheid van het verzoek te onderzoeken, moet het ondernemingshoofd een aanvraag tot afwijking indienen bij de ambtenaren, aangesteld door de Minister van Economische Zaken om toezicht uit te oefenen op de economische bevoegdheden van de ondernemingsraad. De betrokken ambtenaar vraagt hierover het advies van een comité ad hoc, dat in de schoot van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven zal opgericht worden. De samenstelling, de bevoegdheid en de werkingsmodaliteiten van dit comité dienen nog nader door een ministerieel besluit omschreven te worden. Vast staat evenwel nu reeds, dat indien gewenst, het comité een beroep kan doen op experts van de bedrijfsraad waaronder de aanvragende onderneming ressorteert. Na dit advies is het de betrokken ambtenaar van het Ministerie van Economische Zaken die beslist over de aanvraag tot afwijking. Deze beslissing moet met redenen omkleed zijn. De mogelijkheid tot afwijking kan evenwel door de ambtenaar

²⁴ C.A.O. nr. 9, commentaar bij art. 11.

²⁵ Zie meer hierover in R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, blz. 38-41.

niet worden geweigerd wanneer zowel de ondernemingsraad als het vermelde comité ad hoc eenparig met de afwijking instemden.

Een tweede opmerking is dat deze afwijkingen niet betekenen dat er over de opgesomde materies geen informatie moet verstrekt worden. Twee mogelijkheden kunnen zich voordoen :

– ofwel kan de informatie niet gegeven worden in de vorm zoals voorgeschreven. Op dat ogenblik moet een andere vorm van voorlichting gezocht worden zodanig dat de ondernemingsraad een gelijkwaardige informatie krijgt ;

– ofwel kunnen de inlichtingen niet onmiddellijk gegeven worden. In dit geval moeten de inlichtingen verstrekt worden na het verstrijken van een bepaalde termijn. Deze termijn moet door het ondernemingshoofd nauwkeurig worden aangeduid en aan de hoger vermelde ambtenaar meegedeeld.

Heel deze procedure werd dus uitgewerkt om ook in deze uitzonderingsgevallen een zo volledig mogelijke voorlichting te bezorgen en om de beslissing over het uitzonderlijke van bepaalde situaties aan de werkgever te onttrekken. Men kan zich afvragen of deze doelstellingen zullen bereikt worden. Over heel deze procedure valt inderdaad heel wat te zeggen. De bevoegde ambtenaren zijn de Ambtenaren van de Algemene Directie van Handel en Nijverheid, Directie van de Bedrijfsorganisatie en Economische Geschillen van het Ministerie van Economische Zaken²⁶. Momenteel zijn er aldus twee bevoegde ambtenaren. Het bestaande kader zal dus zeker dienen uitgebreid te worden.

Over het comité ad hoc dat in de schoot van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven zal opgericht worden kan uiteraard nog niet veel gezegd worden. Er zijn echter slechte ervaringen met een gelijkaardig comité dat vroeger werd opgericht. Inderdaad, het K.B. van 27 november 1950, dat vervangen werd door het besproken K.B., voorzag in zijn art. 8 in een commissie ter beslechting van geschillen in verband met de economische bevoegdheden van de ondernemingsraad. Deze commissie heeft in feite haar rol nooit vervuld. Zij vergaderde voor het eerst op 11 mei 1951. Reeds op 4 januari 1952 nam de commissie akte van het feit dat de leden-werkgevers hun ontslag hadden ingediend. In feite heeft de commissie aldus slechts vijfmaal vergaderd en werden er negen gevallen aanhangig gemaakt. In geen enkel van deze gevallen werd uitspraak gedaan²⁷.

Nu is het wel zo dat het comité ad hoc in tegenstelling tot de vroegere commissie, geen beslissingsmacht heeft. Dit laatste was precies de officiële reden voor het ontslag van de werkgevers. Tegen iets dergelijks hadden zij met name constitutionele bezwaren.

Tenslotte zijn er in heel de procedure nergens ter-

mijnen gesteld. Dit zou wel eens tot gevolg kunnen hebben dat in de praktijk de werkgever toch eenzijdig kan beslissen over het uitstellen van sommige informatie. Gewoon het instellen van de procedure kan betekenen dat hij in feite enkele maanden – de duur van de procedure – uitstel krijgt voor het geven van zijn informatie, zelfs al is het antwoord van de bevoegde ambtenaar uiteindelijk negatief.

**

Bij het overlopen van de bevoegdheden van de ondernemingsraad moet men de vraag stellen of in het nieuwe K.B. geen rekening had moeten worden gehouden met het ontwerp van richtlijn van de E.E.G. "tot coördinatie van de waarborgen welke in de lidstaten worden verlangd van de vennootschappen in de zin van art. 58, lid 2, van het verdrag om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers als van derden bij fusie van naamloze vennootschappen"²⁸.

Het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité hebben hierover reeds advies uitgebracht. Onder meer op basis van deze adviezen werd door de Commissie van de E.E.G. een definitieve tekst aan de Raad voorgelegd. Er kan verwacht worden dat de raad binnen afzienbare tijd deze richtlijn zal uitvaardigen.

Zoals uit de betiteling van de richtlijn blijkt behandelt zij de problemen die rijzen bij de fusie van naamloze vennootschappen. Er worden onder meer regelen voorgeschreven voor de informatie van de werknemers over de fusie en de gevolgen van de fusie. Zo bepaalt art. 6 van deze richtlijn dat de bestuursorganen van de vennootschappen die een fusie aangaan verplicht zijn een uitvoerig rapport op te stellen dat een toelichting moet geven over de juridische, economische en sociale gevolgen van de fusie voor de werknemers over een periode van twee jaar. Het rapport moet eveneens de maatregelen vermelden die voor de werknemers zullen getroffen worden. Tenminste twee maanden vóór de dag waarop de algemene vergadering over de fusie beslist, heeft elke werknemer en elke werknemersvertegenwoordiger het recht kennis te nemen van bovenvermeld rapport. Op hetzelfde tijdstip kunnen dezelfde mensen kennis nemen van :

a) het fusie-ontwerp ;

b) de balansen, de winst- en verliesrekeningen en de jaarverslagen over de laatste drie boekjaren van de vennootschappen die de fusie aangaan ;

c) indien de laatste balans betrekking heeft op een boekjaar dat meer dan zes maanden vóór de datum van het fusie-ontwerp werd afgesloten, kan men ook kennis nemen van een tussenbalans ;

d) het rapport dat de bestuursorganen van elk van

²⁶ K.B. 27 november 1950, art. 7.

²⁷ R. BLANPAIN en M. EYSKENS, *art. cit.*, blz. 71-72.

²⁸ Zie het gewijzigd voorstel voor een derde richtlijn, doc. COM. (72) 1668 def.

de vennootschappen die een fusie aangaan moeten opstellen, en waarin het fusie-ontwerp uit juridisch en economisch oogpunt wordt toegelicht en met redenen wordt omkleed ;

e) de rapporten opgesteld door deskundigen. Het is namelijk zo dat voor elk van de vennootschappen die een fusie aangaan een of meer door een rechterlijke of administratieve overheid aangewezen deskundigen het fusie-ontwerp moeten onderzoeken en er een rapport over opstellen.

Iedere werknemer en iedere werknemersvertegenwoordiger kan kosteloos een volledig of gedeeltelijk afschrift van alle bovenbedoelde documenten verkrijgen.

Voordat de algemene vergadering over de fusie een beslissing neemt, moeten de documenten die betrekking hebben op de situatie van de werknemers met de vertegenwoordigers van de werknemers worden besproken. De vertegenwoordigers van de werknemers kunnen hun standpunt schriftelijk indienen. De algemene vergadering moet van dit standpunt op de hoogte worden gebracht.

Indien de belangen van de werknemers door de fusie worden benadeeld, moeten de bestuursorganen vóór de beslissing van de algemene vergadering met de vertegenwoordigers van de werknemers onderhandelingen aanknopen. Indien deze onderhandelingen niet tot een akkoord leiden, kan elk van beide partijen de bemiddeling van de overheid inroepen. In de richtlijn wordt evenwel niet gepreciseerd, dat over deze materie een akkoord moet bereikt zijn vóór de algemene vergadering over de fusie kan besluiten.

Tot daar in het kort de belangrijkste bepalingen uit de richtlijn over het betrekken van de werknemers bij de fusie van de vennootschap. Zoals men weet leggen richtlijnen aan de lid-staten de verplichting op zo nodig hun wetgeving in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de richtlijn. Zoals men heeft kunnen merken gaan de bepalingen van de richtlijn in geval van fusie verder dan de bepalingen in onze nationale wetgeving. Het ware misschien aangewezen geweest indien van het nieuwe K.B. gebruik werd gemaakt om meteen onze wetgeving aan te passen aan de Europese reglementeringen.

Hierbij dient er evenwel uitdrukkelijk op gewezen, dat in de richtlijn nergens verwezen wordt naar de ondernemingsraad.

De veel algemener uitdrukking "vertegenwoordigers van de werknemers" werd gebruikt. Hieruit zou men kunnen afleiden dat, wat België betreft, zeker niet de ondernemingsraden worden bedoeld. In België worden de ondernemingsraden immers beschouwd als zelfstandige lichamen, die noch de werkgever, noch de werknemers, noch de vakorganisatie, noch de onderneming vertegenwoordigen²⁹.

Een zo vergaande conclusie lijkt evenwel uit den

boze. In een voorgaande versie van de richtlijn was er sprake van de "vertegenwoordiging van de werknemers". Hiermee werden voor België de ondernemingsraden bedoeld. Op advies van het Economisch en Sociaal Comité is echter de terminologie gewijzigd.

Volgens de toelichting is de bedoeling van deze wijziging aan de lid-staten de keuze te laten om ofwel de ondernemingsraden ofwel de vakorganisaties in deze materie een rol te laten spelen. Men kan dus geenszins uit de gebezigde terminologie afleiden dat de ondernemingsraad moet uitgesloten worden. Gezien in het totale kader van de bevoegdheden van de ondernemingsraden, lijkt het daarentegen aangewezen de in de richtlijn bedoelde informatie via de ondernemingsraad te laten lopen. Dit neemt natuurlijk niet weg dat de informatie eveneens naar de vakorganisaties wordt doorgespeeld. Voor het voeren van onderhandelingen over de mogelijke gevolgen voor de werknemers komen zij immers op de eerste plaats in aanmerking.

II. HET GEBRUIK VAN DE ECONOMISCHE BEVOEGDHEDEN

In dit verband rijzen vooral twee problemen. Een belangrijke voorwaarde om de economische gegevens te kunnen gebruiken is dat de leden van de ondernemingsraad de gegevens zelf hebben kunnen verwerken ; er is m.a.w. de vraag of de leden van de ondernemingsraad in staat zijn om al deze gegevens te begrijpen en te interpreteren. Vooral het betrekken van deskundigen bij de werking van de ondernemingsraad komt hier aan de orde. Een tweede probleem in verband met de gekregen inlichtingen is het doorspelen ervan naar de werknemers zelf. Hier moet uiteraard het beroepsgeheim ter sprake komen.

1. Het betrekken van deskundigen bij de werking van de ondernemingsraad

Men kan zich gemakkelijk voorstellen dat heel wat werknemers-vertegenwoordigers in de ondernemingsraad onvoldoende geschoold zijn om al de gegevens van economische en financiële aard te begrijpen en te interpreteren. Er wordt wel gesteld dat de inlichtingen in een verstaanbare taal moeten gegeven worden. Desniettemin is voor een juiste interpretatie toch de nodige vorming noodzakelijk. Uit het profiel van de werknemersafgevaardigden in de ondernemingsraad blijkt dat deze mensen gemiddeld slechts een lagere schoolopleiding genoten hebben en relatief weinig bijkomende militantenvorming kregen³⁰. De schoolse vorming is uiteraard niet alleen bepalend voor het inzicht in economische en financiële aangelegenheden. Het geschetst profiel laat evenwel toch vermoeden dat de bij-

²⁹ R. BLANPAIN, *Handboek van het Belgisch Arbeidsrecht. I. Collectief Arbeidsrecht*, Gent, E. Story-Scientia, 1968, blz. 240.

³⁰ P. GEVERS, "Medebeheer, Arbeiderscontrole... variaties rond een zelfde thema : "Industriële Democratisering", *Bulletin*, nr. 4, 1973, Instituut voor Arbeidsrecht, K.U.L., blz. 21.

stand van deskundigen in vele gevallen nuttig, zoniet noodzakelijk zal zijn. De mogelijkheid van het betrekken van deskundigen bij de werking van de ondernemingsraden is in het K.B. van 27 november 1973 uitdrukkelijk opgenomen. Deskundigen kunnen zowel gevraagd worden voor een bijkomend onderzoek van bepaalde medegedeelde gegevens als voor het verstrekken van ophelderingen over bepaalde technische aspecten. Hierbij zal het in de praktijk niet altijd gemakkelijk zijn om uit te maken of het gaat om een "bijkomend onderzoek" of om "het verstrekken van ophelderingen". Dit onderscheid is nochtans enorm belangrijk. Voor het eerste geval is het akkoord van beide partijen in de raad noodzakelijk. Het verstrekken van ophelderingen kan zowel op initiatief van de werknemersvertegenwoordigers als op initiatief van de werkgeversvertegenwoordigers gebeuren. De initiatiefnemers moeten alleen de ondernemingsraad verwittigen. De andere partij heeft evenwel de mogelijkheid de deskundige te wraken, een mogelijkheid waarvan deze partij slechts tweemaal gebruik mag maken.

Het is niet zo duidelijk wat hier precies bedoeld wordt. Mag een bepaalde partij slechts tweemaal van de mogelijkheid tot wraking gebruik maken gedurende de vier jaar dat een ondernemingsraad in functie is of slaat deze mogelijkheid tot wraking op een bepaald persoon als deskundige?

M.a.w. kan men één bepaald persoon tweemaal wraken, zodat hij bij een derde voordracht moet aanvaard worden – evenwel onder voorbehoud van wat hierover later zal gezegd worden – zonder dat dit echter enige invloed heeft op de mogelijkheid tot wraking van andere deskundigen?

Slaat de mogelijkheid tot wraking op een bepaald probleem dat in de ondernemingsraad besproken wordt? Dit zou dan betekenen dat bij de bespreking van een bepaald punt van de ondernemingsraad twee kandidaat-deskundigen gewraakt kunnen worden. Een derde kandidaat moet aanvaard worden, zonder dat evenwel de mogelijkheden tot wraking uitgeput zijn voor de bespreking van andere punten van de agenda. Nog andere interpretaties kunnen hieraan toegevoegd worden.

Ter verduidelijking dient er nog op gewezen, dat met "partijen" enerzijds de werkgeversvertegenwoordigers en anderzijds de werknemersvertegenwoordigers bedoeld worden. Dit betekent bijvoorbeeld dat een deskundige voorgesteld door de A.C.V.-fractie niet kan gewraakt worden door de A.B.V.V.-fractie; dat een deskundige voorgesteld door de vertegenwoordigers van de bedienden niet kan gewraakt worden door de vertegenwoordigers van de werklieden; dat een deskundige voorgesteld door de vertegenwoordigers van de jonge werknemers niet kan gewraakt worden door de andere werknemersvertegenwoordigers. Reeds hierboven werd terloops aangestipt dat na het uitputten van de twee mogelijkheden tot wraking voorbehoud moet gemaakt worden tegen het automatisch

aanvaarden van de deskundigen. Inderdaad, wanneer er na deze twee mogelijkheden nog betwisting blijft bestaan, dan wordt de aanduiding van de deskundige ter goedkeuring voorgelegd aan de reeds bovenvermelde ambtenaar volgens de beschreven procedure.

Deskundigen kunnen niet alleen uitgenodigd worden tot de vergaderingen van de ondernemingsraad zelf, zij kunnen zowel door de werknemersfractie als door de werkgeversfractie uitgenodigd worden op voorbereidende vergaderingen. In dit laatste geval zijn geen formaliteiten verplicht. Er moet evenwel op gewezen worden dat de werknemersfractie niet automatisch het recht heeft voorbereidende vergaderingen te organiseren. Over het houden van voorbereidende vergaderingen wordt noch in de wet noch in de uitvoeringsbesluiten of de C.A.O.'s gesproken. De mogelijkheid ertoe kan wel ingeschreven worden in het huishoudelijk reglement. De model-huishoudelijke reglementen moeten opgesteld worden door de paritaire comités. Dit alles betekent concreet dat de werkgevers geen inspraak hebben over het feit of op de voorbereidende vergaderingen van de werknemersvertegenwoordigers deskundigen zullen uitgenodigd worden of niet. De werkgevers hebben echter wel inspraak over het al of niet houden van voorbereidende vergaderingen.

Nergens wordt bepaald wie de eventuele kosten voor een bijkomend onderzoek of de vergoeding voor de deskundigen moet betalen. Aangezien de verantwoordelijkheid voor de goede werking van de ondernemingsraad bij de werkgever ligt – hij moet het initiatief nemen tot de oprichting ervan (art. 16 van de Wet van 20 september 1948), hij moet lokalen en het nodige materieel ter beschikking stellen (art. 23 van dezelfde wet), hij moet de uren besteed aan de vergadering als werkelijke arbeidstijd bezoldigen (ibid.) – lijkt het logisch dat de werkgever deze kosten op zich moet nemen, ook al gaat het om het uitnodigen van een deskundige door de werknemersvertegenwoordigers op hun voorbereidende vergaderingen.

2. Het beroepsgeheim

Hierboven merkten wij op dat onder deze titel het belangrijk probleem van het doorspelen van de inlichtingen naar de werknemers moet besproken worden. Terecht zegt het verslag aan de Koning: "De voorlichting van het personeel van de onderneming is het fundamenteel oogmerk dat de mededeling van inlichtingen aan de ondernemingsraad rechtvaardigt."³¹

Men kan immers stellen dat het niet-doorspelen van informatie naar de werknemers aanleiding geeft tot een sfeer van wantrouwen onder de werknemers en hun vertegenwoordigers in de ondernemingsraad. Dit komt zeker de werking van de ondernemingsraad niet ten goede³².

³¹ Verslag aan de Koning, toelichting bij de art. 32-33.

³² A.C.V., *Onderneming en Syndicalisme*, Brussel, 1964, blz. 105-106.

Art. 32 van het K.B. zegt uitdrukkelijk dat de vertegenwoordigers van het personeel in de ondernemingsraad voor de voorlichting van het personeel moeten zorgen. Hierbij moeten evenwel verschillende restricties worden gemaakt :

a) de vertegenwoordigers van de werknemers moeten de nodige discretie aan de dag leggen om de belangen van de onderneming niet te schaden ;

b) elke schriftelijke mededeling die gedaan wordt, moet vooraf bij de secretaris van de ondernemingsraad worden voorgelegd ;

c) bij zijn mededeling kan de werkgever het vertrouwelijk karakter van bepaalde inlichtingen, waarvan de verspreiding een nadeel voor de onderneming zou kunnen berokkenen, naar voren brengen. Indien de werknemersvertegenwoordigers hiermee evenwel niet akkoord gaan, zal de beslissing over het vertrouwelijk karakter van de inlichtingen genomen worden door de reeds meermaals vermelde bevoegde ambtenaar volgens de reeds gekende procedure ;

d) deze voorschriften betekenen niet dat de werknemersvertegenwoordigers het monopolie hebben van de informatie van het personeel.

Het verslag aan de Koning legt er de nadruk op dat het voor de goede werking van de ondernemingsraad belangrijk is dat de werknemersvertegenwoordigers de deontologische regels eerbiedigen. Het verslag ziet hierbij een belangrijke taak voor de vakorganisaties om de noodzaak van het beroepsgeheim te doen inzien.

Al deze bepalingen moeten geïnterpreteerd worden in het licht van art. 30 van de Wet van 20 september 1948. In dit artikel wordt bepaald dat art. 458 Sw.³³ van toepassing is op elk lid van de ondernemingsraad dat inlichtingen van individuele aard of van globale aard, waarvan hij kennis had gekregen op grond van zijn mandaat, wederrechtelijk heeft medegedeeld of ruchtbaar gemaakt. Deze geheimhoudingsplicht geldt ten aanzien van alle derden, ook ten aanzien van vakorganisaties en de werknemers van de onderneming zelf. Deze bepaling verbiedt dus het doorspelen van bepaalde inlichtingen, evenwel alleen maar op voorwaarde dat deze inlichtingen geheim zijn. Mededeling van zaken die verplicht moeten gepubliceerd worden (bv. de statuten van een N.V.) kan uiteraard niet strafbaar zijn. Een juiste grens tussen wat geheim is en wat niet, is moeilijk te trekken. Daarom kan voor volgende pragmatische oplossing gekozen worden. De leden van de ondernemingsraad kunnen alles aan de

werknemers mededelen, tenzij de werkgever (of de bevoegde ambtenaar) uitdrukkelijk gesteld heeft dat bepaalde inlichtingen vertrouwelijk zijn.

Het beroepsgeheim heeft dus invloed op de relatie werknemersvertegenwoordigers - werknemers. De vraag moet evenwel ook gesteld worden of de bepalingen i.v.m. het beroepsgeheim geen invloed hebben op de verhouding leden van de ondernemingsraad - deskundigen. In de Wet van 20 september 1948 is nergens sprake van deskundigen. Voor de interpretatie van art. 30 van deze wet moeten deskundigen dus als derden worden beschouwd. De vraag rijst dan in hoeverre deskundigen kunnen gevraagd worden voor een bijkomend onderzoek of voor het verstrekken van bepaalde ophelderingen wanneer het gaat om inlichtingen van vertrouwelijke aard. Dit geldt voor de vergaderingen van de ondernemingsraad zelf maar zeker voor de voorbereidende vergaderingen, waarop deskundigen zonder formaliteiten kunnen uitgenodigd worden. Nu is het wel waar dat in art. 36 van het K.B. van 27 november 1973 bepaald wordt, dat de deskundigen gehouden zijn tot het beroepsgeheim. Hieruit zou men kunnen afleiden dat in de geest van het K.B. de geheimhoudingsplicht van art. 30 van de wet niet speelt ten aanzien van de deskundigen. Het is echter evenzeer waar dat een K.B. wel wetten kan uitvoeren maar geen wetten kan wijzigen !

BESLUIT

Het is moeilijk uit te maken of het K.B. van 27 november 1973 globaal als positief of als negatief moet beoordeeld worden. In een dergelijke materie zijn immers niet zozeer de geschreven rechtsregelen belangrijk, maar wel de concrete inhoud die de direct betrokken partijen aan deze regelen willen geven. M.a.w. de houding van de partijen t.a.v. het instituut ondernemingsraad is belangrijk. Een globale beoordeling kan dan ook pas later gemaakt worden op basis van de concrete werking van de ondernemingsraden. Het is evenwel zo dat een vernieuwing en een betere omschrijving van de bevoegdheden - met hierbij uiteraard het voorbehoud dat bij de bespreking werd gegeven - meer mogelijkheden biedt voor een betere werking van de ondernemingsraden. De fundamenteel andere ingesteldheid ten aanzien van de ondernemingsraad van de vertegenwoordigers van de werknemers en de werkgevers - de werkgevers willen de werknemers beter inlichten om aldus tot een betere samenwerking te komen ; de werknemers willen beter ingelicht zijn om zo nodig beter het gevoerde beleid te kunnen contesteren - laten echter vermoeden dat ook na de wijziging van zijn bevoegdheden de ondernemingsraad niet het aangewezen middel zal blijken te zijn voor de democratisering van de onderneming.

O. VANACHTER
Assistent, Instituut voor
Arbeidsrecht, K.U.L.

³³ Art. 458 van het Strafwetboek bepaalt : "Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank."

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1^e KAMER—31 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever : de h. Capelle

Advocaat : de h. Charles

Advocaten : Mrs. Struye en De Bruyn

Pacht—Verzet tegen pachtoverdracht—Voornemen het goed zelf te exploiteren—1. Rechtspersoon—Aanwijzing van de organen—2. Beoordeling van het voornemen.

1. Uit geen enkele bepaling van de Pachtwet noch uit de vergelijking van de artikelen 9 en 37 van die wet, die betrekking hebben, het ene, op de opzegging door de verpachter, het andere, op het verzet tegen de pachtoverdracht, kan worden afgeleid dat de verpachter, een rechtspersoon die verzet doet tegen de pachtvernieuwing ten gevolge van de overdracht van de pacht door de pachter aan zijn afstammelingen, op straffe van niet-ontvankelijkheid van het verzet, hierin, benevens de vermelding dat hij zijn goed door zijn bevoegde organen wil exploiteren, de identiteit van deze organen moet opgeven.

2. De rechter beoordeelt soeverein of de voornemens van de verpachter om zijn goed zelf te exploiteren oprecht en ernstig zijn, o.m. door na te gaan of hij geschikt is en de nodige middelen heeft voor een persoonlijke exploitatie.

In dit opzicht schrijft geen enkele bepaling van de wet voor, dat de verpachter reeds op het ogenblik van het verzet aan zulke voorwaarden voldoet.

Bouvier e.a. t/ N.V. Sambre belge

Gelet op het bestreden vonnis, op 22 november 1972 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9, 37, inzonderheid paragraaf 1, 2°, en paragraaf 2, van de wet van 4 november 1969 op de pacht en 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis, na te hebben vastgesteld dat de rechtsvordering van verweerster strekte tot gegrondverklaring van haar verzet tegen de vernieuwing ten gunste van de derde eiser, kleinzoon van de eerste eiser, van de pachtovereenkomst die zij had gesloten met de eerste eiser die ze aan de derde eiser had overgedragen overeenkomstig de artikelen 34 en volgende van de wet van 4 november 1969, en na te hebben beslist dat inzake verzet tegen overdracht en vernieuwing van de pacht de betekenis van de woorden "exploitatie van het verpachte goed door de eigenaar" dezelfde is zowel in de artikelen 34 tot 47 als in de artikelen 7, 1°, 8 en 9 betreffende de opzegging door de verpachter die zelf het goed wil exploiteren, beslist dat verweerster artikel 9 niet had overtreden, hoewel zij in haar verzet niet degene of degenen had aangewezen die zouden zorgen voor de persoonlijke en werkelijke exploitatie van het goed, welke zij voornemens was zelf te verrichten, op welk voornemen zij haar verzet te-

gen de overdracht en vernieuwing van de pacht steunde, en, diensgevolge, dit verzet althans wat de pachtvernieuwing betreft gegrond verklaart.

terwijl, zo artikel 9 weliswaar aan de verpachters die natuurlijke personen zijn de verplichting oplegt om, ter rechtvaardiging van een opzegging, in de opzegging degene of degenen aan te wijzen die voor de exploitatie zullen zorgen, het voor de verpachters die rechtspersonen zijn de bijkomende verplichting toevoegt het goed door hun verantwoordelijke organen of beheerders en niet alleen door hun aangestelde te laten exploiteren, doch het hen niet ontslaat van de verplichting om in de opzegging de naam van die persoon of van die personen te vermelden ;

terwijl het vonnis dus niet, zonder zich tegen te spreken en zonder de artikelen 9 en 37 te schenden, heeft kunnen beslissen dat verweerster het bepaalde in artikel 9 had in acht genomen en niet verplicht was in haar verzet de naam te vermelden van degene of degenen die voor de exploitatie van het verpachte goed zouden zorgen ;

Overwegende dat, enerzijds, uit geen enkele bepaling van de wet van 4 november 1969 op de pacht noch uit de vergelijking van de in dit middel aangevoerde artikelen van deze wet die betrekking hebben, de ene, op de opzegging door de verpachter, de andere, op het verzet tegen de pachtoverdracht, kan worden afgeleid dat de verpachter, een rechtspersoon die verzet doet tegen de pachtvernieuwing ten gevolge van de overdracht van die pacht door de pachter aan zijn afstammelingen, op straffe van niet-ontvankelijkheid van het verzet, hierin, benevens de vermelding dat hij zijn goed persoonlijk door zijn bevoegde organen wil exploiteren, de identiteit van deze organen moet opgeven ;

Dat die identificatie in het onderhavige geval voor de overdrager en voor de overnemers zonder belang blijkt te zijn, daar de bevoegde organen die in de akte van verzet worden geïdentificeerd die hoedanigheid kunnen verloren hebben op het ogenblik dat de verpachter zijn voornemens ten uitvoer brengt binnen de termijn van minder dan vijf jaar welke artikel 37, paragraaf 1, 2°, van genoemde wet hem verleent ;

Overwegende dat, anderzijds, het niet tegenstrijdig is te overwegen dat, hoewel de termen "exploitatie van het goed door de eigenaar" in alle wettelijke bepalingen betreffende de opzegging en de overdracht van de pacht, een identieke betekenis hebben, het verzet van verweerster, zoals zij het heeft ingesteld, artikel 9 van de wet op de pacht niet schendt, hetwelk slechts betrekking heeft op de opzegging door de verpachter ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en uit de miskenning van de bewijskracht van het gerechtelijk contract tussen partijen, alsmede uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 9 en 37 van de wet van 4 november 1969 op de pacht,

doordat het vonnis beslist dat verweerster gerechtigd was om zich te verzetten tegen de vernieuwing van de litigieuze pacht ten gunste van de kleinzoon van de eerste

eiser, zonder te betwisten dat verweerster op de dag van dit verzet, dat is op 20 april 1970, een vennootschap was die zich uitsluitend bezighield met geologie en mijnen en waarvan het maatschappelijk doel niet bestond in enige landbouwexploitatie en dat zij onder haar organen of leden van die organen niemand had die in staat was het litigieuze landeigendom persoonlijk te exploiteren,

terwijl het vonnis zijn beslissing heeft verantwoord door het feit dat verweerster op 26 april 1971 haar maatschappelijk doel heeft uitgebreid tot de landbouwexploitatie van landeigendommen en dat zij op 14 juni 1971 een landbouwkundig ingenieur als beheerder-directeur heeft aangesteld,

terwijl verweerster in haar verzet dus geen melding had gemaakt of had kunnen maken van de naam van de gene of degenen die het goed persoonlijk hadden kunnen exploiteren, welke aanwijzing, naar luid van de artikelen 9 en 37, inzonderheid paragraaf 1, 2°, en paragraaf 2, op straffe van nietigheid uitdrukkelijk in genoemd verzet moest worden vermeld ;

terwijl het gerechtelijk contract aldus tot stand is gekomen op een datum waarop het verzet niet wettelijk gerechtvaardigd was en het vonnis niet, zonder miskennen van de bewijskracht van dit gerechtelijk contract, het verzet gegrond heeft kunnen verklaren ;

Overwegende dat de rechter soeverein beoordeelt of de voornemens van de verpachter om zijn goed zelf te exploiteren oprecht en ernstig zijn, onder meer door na te gaan of hij geschikt is en de nodige middelen heeft voor een persoonlijke exploitatie ;

Dat in dit opzicht geen enkele bepaling van de wet voorschrijft dat de verpachter reeds op het ogenblik van het verzet aan zulke voorwaarden voldoet ;

Dat wegens de verrassing die de overdracht voor de verpachter kan opleveren en wegens de termijn van enkel drie maanden waarover hij beschikt om verzet te doen, het voldoende is dat de rechter tijdens de debatten tussen partijen het bestaan kan vaststellen en de ernst kan nagaan van de elementen die de verpachter tot staving van zijn verzet heeft aangevoerd ;

Overwegende dat hieruit volgt dat het vonnis, door te beslissen, op vaststelling van de elementen die de partijen hebben besproken en door het middel worden bekritiseerd, dat de door verweerster aangevoerde reden ernstig en gegrond is, noch de wettelijke bepalingen inzake de pacht, noch de algemene beginselen betreffende de totstandkoming van het gerechtelijk contract heeft miskend ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER—6 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. Delahaye

Raadsheer-verslaggever : de h. Janssens

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaat : mr. Houtekier

Arbeidsongeval—Blijvende arbeidsongeschiktheid—Vestiging van waarborgkapitaal—Termijn—Toepasselijk tarief—Berekening van een derde van de rentewaarde voor uitkering in kapitaal—Tarief—Nieuwe wet—Werking in de tijd.

passelijk tarief—Berekening van een derde van de rentewaarde voor uitkering in kapitaal—Tarief—Nieuwe wet—Werking in de tijd.

Behoudens andersluidende bepaling moet het kapitaal ter waarborging van de uitbetaling van de rente voor blijvende arbeidsongeschiktheid gevestigd worden overeenkomstig het tarief toepasselijk op het ogenblik dat de vestiging in werkelijkheid geschiedt, ongeacht de termijn binnen welke de vestiging krachtens de wet diende te gebeuren.

De berekening van een derde van de waarde der rente in kapitaal dient te geschieden volgens hetzelfde tarief dat voor de vestiging van het kapitaal geldt.

Indien het kapitaal op 1 januari 1972 nog niet gevestigd was, behoort het kapitaal overeenstemmend met een derde van de rentewaarde berekend te worden overeenkomstig de tarieven die vanaf 1 januari 1972 op grond van de nieuwe arbeidsongevallenwet van 1971 van toepassing zijn.

Le Phénix belge t/ Guerrero Fernandez

Gelet op het bestreden arrest, op 5 februari 1973 door het Arbeidshof te Brussel gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 2 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2, lid 8, 5, 12, lid 2, 2°, 14, 28, lid 2, van de op 28 september 1931 gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, zoals gewijzigd door de besluitwet van 9 juni 1945 en door de wetten van 10 juli 1951 en 30 juni 1969, 1, 2, 3 van het koninklijk besluit van 13 april 1936 tot vaststelling, met toepassing van de wet op het herstel der schade ingevolge arbeidsongevallen van het barema voor de berekening der renten en de wiskundige reserves, 45 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, 1 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 tot vaststelling van de datum waarop de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 in werking treedt, 20, 67 en 71 van het koninklijk besluit van 21 december 1971 houdende uitvoering van sommige bepalingen van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, en van het algemeen rechtsbeginsel van de niet-terugwerkende kracht van de wetten,

doordat het arrest eiseres veroordeelt tot de uitbetaling aan verweerder van het derde in kapitaal van de rente, zijnde 89.845 frank, om de reden dat, hoewel de herzieningstermijn van de arbeidsongeschiktheid van verweerder verstreken was op 19 juni 1971, het derde in kapitaal toch berekend moest worden volgens de barema's van de nieuwe wetgeving, daar de vestiging van het rentekapitaal niet automatisch geschiedt door het loutere feit van de wet, maar praktisch verwezenlijkt dient te worden en eiseres niet bewijst dat het rentekapitaal werkelijk gevestigd werd vóór 1 januari 1972, "indien het kapitaal werkelijk werd vóór 1 januari 1972, het volgens de vóór die datum geldende tarieven, dit wil zeggen die van de vroegere wetgeving, gevestigd blijft ; indien het kapitaal niet vóór 1 januari 1972 werkelijk werd gevestigd, die vestiging met toepassing van artikel 67, laatste lid, van het koninklijk besluit van 21 december 1971 dient te geschieden volgens de tarieven van de nieuwe wetgeving in voege vanaf 1 januari 1972",

terwijl 1) door het verlopen van de herzieningstermijn van de blijvende arbeidsongeschiktheid van ver-

weerder, op 19 juni 1971, de rente definitief op die datum wordt vastgesteld en elke wijziging in de rechten en verplichtingen van partijen onmogelijk wordt; het rentekapitaal op dat ogenblik moet berekend worden en binnen de maand gevormd moet worden en de berekening van het derde van dat rentekapitaal derhalve volgens de barema's in voege op 19 juni 1971 moet geschieden; het in dit opzicht onverschillig is of het rentekapitaal in werkelijkheid al dan niet binnen deze maand gevormd werd (schending van de artikelen 1, 2, lid 8, 5, 12, lid 2, 2°, 14, 28, lid 2, van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931, 1, 2 en 3 van het koninklijk besluit van 13 april 1936);

2) het arrest ten onrechte toepassing maakt van de krachtens de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 uitgevaardigde barema's, daar deze nog niet in werking waren op 19 juni 1971, datum van de consolidatie, en de uitkering van een derde van het rentekapitaal louter een andere toekenningsmodaliteit is van het reeds ontstane kapitaal en geen rechtstreeks gevolg meer is van het arbeidsongeval zelf (schending van artikel 45 van de wet van 10 april 1971, 1 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 en 2 van het Burgerlijk Wetboek en van voormeld algemeen rechtsbeginsel);

3) het kapitaal berekend moest worden op 19 juni 1971, datum van de consolidatie, en worden gevormd binnen de maand, en aan de gevolgen daarvan geen afbreuk gedaan wordt doordat het in feite nog niet gevormd was; het inderdaad dientengevolge moet beschouwd worden als gevormd vóór de inwerkingtreding van de wet van 10 april 1971 en derhalve de nieuwe barema's niet toepasselijk zijn (schending van de artikelen 1, 2, 3 van het koninklijk besluit van 13 april 1936, 20, 67 en 71 van het koninklijk besluit van 21 december 1971);

Overwegende dat de verzekeringsinstelling, onder de gelding van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931 krachtens de artikelen 12 en 14 van die wetten en 15 van het koninklijk besluit van 7 december 1931 en onder de gelding van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 krachtens artikel 51, verplicht is het kapitaal van de rente wegens blijvende arbeidsongeschiktheid te vestigen binnen de maand van het verstrijken van de herzieningstermijn;

Dat de vestiging van het kapitaal geen invloed heeft op het recht van de getroffene op de rente die hem bij het verstrijken van de herzieningstermijn definitief is toegekend, en slechts tot waarborg dient voor de uitbetaling van de verworven rente;

Overwegende dat, behoudens andersluidende bepaling, de verzekeringsinstelling het kapitaal moet vestigen overeenkomstig het tarief dat toepasselijk is op het ogenblik waarop de vestiging in werkelijkheid geschiedt, ongeacht de termijn binnen welke de vestiging krachtens de wet diende te geschieden; dat die regel een bevestiging vindt in artikel 67, lid 3, luidens hetwelk de kapitalen gevestigd vóór 1 januari 1972, gevestigd blijven op grond van de tarieven die van kracht waren vóór die datum;

Overwegende dat uit het arrest blijkt dat eiseres het kapitaal van de aan de verweerder toegekende rente nog niet had gevestigd op 1 januari 1972, datum waarop de bij koninklijk besluit van 21 december 1971 vastgestelde tarieven van toepassing werden; dat het kapitaal derhalve overeenkomstig dit tarief dient te worden gevestigd;

Overwegende dat, zowel luidens de artikelen 5 en 12 van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931 als luidens de artikelen 45 en 51 van de arbeidsongevalenwet van 10 april 1971, de waarde van de rente waarvan een derde als kapitaal aan de getroffene wordt toegekend, berekend wordt volgens hetzelfde tarief als het tarief dat voor de vestiging van het kapitaal geldt;

Overwegende dat het arrest derhalve terecht de waarde van het aan verweerder uit te betalen kapitaal overeenkomstig het vanaf 1 januari 1972 toepasselijke tarief berekent;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—24 FEBRUARI 1974

Voorzitter: de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever: de h. Busin

Procureur-generaal: de h. Ganshof van der Meersch

Advocaten: mrs. De Bruyn en Fally

Vertegenwoordiging en lastgeving—Fout van lasthebber—Overmacht—Begrip—Door de schuld van een lasthebber te laat aangewend rechtsmiddel.

De fouten of nalatigheden van de lasthebber verbinden de lastgever wanneer ze binnen de grenzen van de lastgeving zijn begaan, en kunnen op zichzelf voor de lastgever geen vreemde oorzaak, toeval of overmacht zijn.

Overmacht onderstelt een onoverkomelijk beletsel.

Het vonnis dat vaststelt, dat het hoger beroep van een appellant niet binnen de wettelijke termijn werd betekend omdat zijn raadsman in gebreke bleef aan de deurwaarder de motivering voor de akte van hoger beroep te verstrekken, stelt niet vast dat de lasthebber van de appellant in de onmogelijkheid verkeerde om te handelen.

Boesmans t/ Stevens

Gelet op het bestreden vonnis, op 30 juni 1972 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 48, 49, 50, 57, 860, lid 2, 1051 van het Gerechtelijk Wetboek, 1148, 1169, 1302, 1984, 1991, 1992, 1998 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het vonnis het hoger beroep ontvankelijk verklaart dat te laat werd ingesteld op 17 februari 1972, meer dan een maand na de betekening op 29 december 1971 aan verweerder van het beroepen vonnis, op grond dat verweerder die aan zijn advocaat opdracht had gegeven om hoger beroep in te stellen en aan de deurwaarder een voorschot had betaald om dat te doen, mocht geloven dat hij al het nodige had gedaan opdat het hoger beroep zou worden ingesteld en dat het gebrek aan betekening van het hoger beroep binnen de termijnen voor hem dus een totaal onvoorzienbaar feit blijkt te zijn dat

voortvloeit uit de daad van een derde, dat de daad van een derde, voor zover men niet moet instaan voor die derde, slechts een soort bevrijdende vreemde oorzaak is zoals toeval of overmacht, dat ten deze die daad van een derde op een voor appellant totaal onvoorzienbare wijze en zonder enige schuld van zijnentwege heeft plaatsgehad en dat uit de leer inzake lastgeving niet volgt dat een fout van de lasthebber in het nakomen van zijn verbintenissen jegens de lastgever geen toeval of overmacht voor de lastgever kan opleveren,

terwijl, krachtens de vertegenwoordiging die inherent is aan het contract van lastgeving, de fouten of nalatigheden van de lasthebber de lastgever verbinden wanneer ze binnen de grenzen van de lastgeving zijn begaan; aldus de daad van de lasthebber die binnen de grenzen van zijn lastgeving handelt moet worden beschouwd als een daad van de lastgever zelf en dus op zichzelf voor de lastgever geen vreemde oorzaak, toeval of overmacht kan zijn, zodat het vonnis, door het litigieus hoger beroep op voormelde gronden ontvankelijk te verklaren, hoewel het te laat werd ingesteld, heeft geschonden het wettelijk begrip van overmacht of van toeval (schending van de artikelen 1148, 1169, 1302 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet), de aard en de gevolgen van de lastgeving (schending van de artikelen 1984, 1991, 1992 en 1998 van het Burgerlijk Wetboek) en de regels inzake hoger beroep, inzonderheid die waarbij de termijn voor hoger beroep op straffe van verval is vastgesteld en het aan de rechters is verboden de op straffe van verval gestelde termijnen te verlengen (schending van de artikelen 48, 49, 50, 57, 860, lid 2, 1051 van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet):

Overwegende dat uit de vaststellingen van het vonnis blijkt dat verweerder pas op 17 februari 1972 hoger beroep heeft ingesteld tegen een vonnis van de Vrederichter van het tweede kanton te Brussel dat hem op 29 december 1971 was betekend; dat hij vanaf 14 december 1971 van raadsman was veranderd;

Dat het vonnis ook vaststelt dat het hoger beroep van verweerder niet binnen de wettelijke termijn werd betekend omdat zijn raadsman "in gebreke bleef aan de deurwaarder de motivering voor de akte van hoger beroep te verstrekken";

Overwegende dat de rechter beslist dat die „nalatigheid" voor verweerder "de daad van een derde" is en dat deze daad "zonder enige schuld van zijnentwege" heeft plaatsgehad; dat zulks "een bevrijdende oorzaak is zoals toeval of overmacht";

Overwegende dat de fouten of nalatigheden van de lasthebber de lastgever verbinden wanneer ze binnen de grenzen van de lastgeving zijn begaan en op zichzelf voor de lastgever geen vreemde oorzaak, toeval of overmacht kunnen zijn;

Overwegende dat overmacht een onoverkomelijk beletsel onderstelt;

Overwegende dat het vonnis niet vaststelt dat de lasthebber van verweerder in de onmogelijkheid verkeerde om te handelen;

Dat het middel derhalve gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat erover door de feitenrechter wordt beslist;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel, zitting houdend in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1^e KAMER—14 MAART 1974

Voorzitter: de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever: Ridder de Schaetzen

Advocaat-generaal: de h. Velu

Echtscheiding—Door onderlinge toestemming—Niet-naleving van de termijn voor de tweede verschijning.

Op grond van art. 1298 Ger.W., naar luid waarvan de rechtbank de echtscheiding toestaat indien, naar haar oordeel, de partijen aan de voorwaarden hebben voldaan en de formaliteiten hebben in acht genomen die door de wet bepaald zijn, mag de rechtbank uit verklaringen van de partijen afgeleid onder andere voorwaarden, onder meer inzake termijnen, als die bepaald bij de wet, niet afleiden dat zij in hun wil volharden.

Niet wettelijk verantwoord is het arrest dat, zonder het bestaan vast te stellen van overmacht of van een andere vreemde oorzaak die met overmacht gelijkgesteld kan worden, de echtscheiding toestaat ofschoon de tweede verschijning met een vertraging van vijf maanden heeft plaatsgehad.

Procureur-generaal te Luik in zake
Procureur des Konings te Namen t/ G. en N.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 april 1973 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1293, 1294, 1297 en 1298 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 1 en 10 juli 1972, 1972,

doordat het arrest, hoewel het vaststelt dat de tweede verschijning van de partijen op 20 juli 1972 voor de voorzitter van de rechtbank, wat de datum betreft, niet voldoet aan het voorschrift van het oude artikel 1293 van het Gerechtelijk Wetboek en ook niet aan de wet van 10 juli 1972 en dat de verschijning van 16 februari 1973, overeenkomstig de wet van 10 juli 1972, in de loop van de zevende maand na de eerste verklaring van 3 maart 1972 had moeten plaatshebben, dat is tussen 3 september en 3 oktober 1972, beslist 1°) dat die verdraging niet als fout kan aangerekend worden aan de partijen doch blijkbaar wel aan de notarissen die hen bijstonden, wier nalatigheid, in het onderhavige geval, voor de betrokkenen geen schadelijke gevolgen kan meebrengen, 2°) dat de enkele omstandigheid dat een van de bij de wet voorgeschreven formaliteiten met vertraging werd verricht niet gelijkgesteld kan worden met het ontbreken van die formaliteit waarvan de wet niet vaststelt dat ze op straffe van nietigheid moet worden verricht (artikel 860 van het Gerechtelijk Wetboek), des te minder daar artikel 1298 van het Gerechtelijk Wetboek op dat

punt naar het oordeel van de rechter verwijst, 3°) dat het feit dat de verschijning van de partijen met vijf maanden werd verschoven, ten deze, alleen nog meer de wil van die betrokkenen bevestigt om de huwelijksband definitief te verbreken,

terwijl, volgens artikel 1298 van het Gerechtelijk Wetboek, het hof van beroep de echtscheiding alleen mag toestaan indien de partijen de bij de wet bepaalde formaliteiten in acht hebben genomen, zonder te onderscheiden of het verzuim of de onregelmatigheid inzake een substantiële formaliteit aan de partijen dan wel aan derden is te wijten ;

de voorwaarden en de formaliteiten van de rechtspleging inzake echtscheiding door onderlinge toestemming als een geheel zijn voorgeschreven en, krachtens de artikelen 1297 en 1298 van het Gerechtelijk Wetboek, door de rechter moeten worden nagegaan, met de verplichting te verklaren dat er geen grond bestaat om de echtscheiding toe te staan indien de partijen aan de voorwaarden niet hebben voldaan en de formaliteiten niet hebben in acht genomen die door de wet bepaald zijn ;

artikel 860 van het Gerechtelijk Wetboek evenmin als artikel 1298 de rechter toestaan van oordeel te zijn dat de voorwaarden en formaliteiten in acht genomen zijn, terwijl hij het tegenovergestelde vaststelt, zonder zijn beslissing op overmacht of een onoverkomelijke dwaling te steunen ;

de rechter, wat de termijn van verschijning betreft, zijn oordeel niet in de plaats mag stellen van de tekst van de wet die soeverein het tijdstip en de termijn van de verschijningen bepaalt :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de tweede verschijning van de partijen, die is opgelegd bij de wet van 10 juli 1972 houdende overgangsbepalingen met betrekking tot artikel 1293 van het Gerechtelijk Wetboek, dat gewijzigd is bij de wet van 1 juli 1972, en die ten deze van toepassing zijn, op 16 februari 1973 heeft plaatsgehad, dat is met een vertraging van vijf maanden ;

Overwegende dat het arrest beslist dat er niettemin grond bestaat om de echtscheiding door onderlinge toestemming toe te staan, om reden dat, enerzijds, deze vertraging niet te wijten is aan de partijen doch, blijkbaar, aan de notarissen die hen bijstonden, welke nalatigheid voor de betrokken echtgenoten geen schadelijke gevolgen kon meebrengen en, anderzijds, dat de enkele omstandigheid dat een van de bij de wet voorgeschreven formaliteiten met vertraging werd verricht niet kan worden gelijkgesteld met het ontbreken van die formaliteit, daar de wet op dit punt naar het oordeel van de rechter verwijst ;

Overwegende dat de artikelen 1297 en 1298 van het Gerechtelijk Wetboek tegelijkertijd de punten opsommen en beperken die de rechtbank moet onderzoeken om de echtscheiding toe te staan ;

Overwegende dat op grond van artikel 1298, naar luid waarvan de rechtbank de echtscheiding toestaat indien, naar haar oordeel, de partijen aan de voorwaarden hebben voldaan en de formaliteiten hebben in acht genomen die door de wet bepaald zijn, de rechtbank uit verklaringen van de partijen afgeleid onder andere voorwaarden, onder meer inzake termijnen, als die bepaald bij de wet niet mag afleiden dat zij in hun wil volharden ;

Dat het arrest, dat het bestaan niet vaststelt van overmacht of van een andere vreemde oorzaak die met over-

macht gelijkgesteld kan worden, zijn beslissing niet wettelijk heeft verantwoord ;

Dat het middel aldus gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zoverre dit het hoger beroep ontvankelijk heeft verklaard ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat erover door de feitenrechter zou worden beslist ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN BEROEP TE GENT

9e KAMER—29 JUNI 1973

Voorzitter : de h. Beeckman

Raadsheren : de hh. Soetaert en Lamiroy

Advocaten : mrs. K. Moors en J. Kickx

Geding—Art. 751 Ger.W.—Bepaling van de dienende gerechtsdag—Ontstentenis van verzoek—Beschikking die dat vaststelt—Maatregel van inwendige orde—Hoger beroep.

Voor de toepassing van de artt. 751 tot 753 Ger.W. moeten de dag, het uur en de plaats van de zitting waarop het vonnis zal worden gevorderd, bepaald worden overeenkomstig de voorschriften van art. 750. Het staat een partij niet vrij zelf met het oog op de toepassing van art. 751 de dienende gerechtsdag te bepalen.

Het vonnis dat vaststelt, dat de zaak niet voorkomt op de zittingsrol van de dag, waarvoor een partij bij exploit haar wederpartij voor de toepassing van art. 751 heeft opgeroepen, en dat ook geen verzoek was gedaan om de zaak op de rol te brengen, zodat ze niet kan worden behandeld, is een maatregel van inwendige orde, die niet voor hoger beroep vatbaar is.

Mets t/ Angenon

Overwegende dat appellante bij exploit van 6-04-1972 heeft gedagvaard tot terugbetaling van geleend geld ; dat geïntimeerde bij advocaat is verschenen, waarna de zaak naar de bijzondere rol van de eerste kamer van de rechtbank, dit is dezelfde kamer als die waarvoor de zaken worden ingeleid, werd verwezen ;

Overwegende dat appellante bij exploit van 2-08-1972 de wederpartij heeft aangemaand om voor de eerste rechter te concluderen en heeft verwittigd dat zij ter zitting van 4-09-1972 voor de eerste rechter een vonnis zou vorderen dat met toepassing van artikel 751 Ger.W. geacht zou worden op tegenspraak te zijn gewezen ;

Overwegende dat appellante ter genoemde zitting bij afwezigheid van geïntimeerde vonnis heeft gevorderd ; dat de eerste rechter bij de bestreden beslissing "de betekende dagstelling en de verder op grond ervan gevoerde rechtspleging niet ontvankelijk" heeft verklaard, op grond dat de door appellante gekozen gerechtsdag niet vooraf door de griffier van de rollen was bepaald overeenkomstig ar-

tikel 750 Ger.W., en de zaak terug naar de bijzondere rol heeft verwezen ;

Overwegende dat artikel 751 Ger.W. aan de meest gereede partij het recht verleent een vonnis te vorderen, mits zij de bepalingen van dat artikel nakomt ; dat uit het laatste lid van het artikel blijkt dat het niet kan worden toegepast, indien de voorgeschreven formaliteiten niet zijn vervuld ;

Overwegende dat de dag, het uur en de plaats van de zitting waarop het vonnis zal worden gevorderd, moeten worden bepaald overeenkomstig de voorschriften van artikel 750 Ger.W., dat te dien aanzien geen onderscheid maakt tussen het gewone geval van een contradictoire behandeling en de gevallen van de artikelen 751 tot 753 Ger.W., zoals overigens ook bevestigd wordt in het Verslag over de Gerechtelijke Hervorming ;

Overwegende dat de verwittiging bedoeld in artikel 751, tweede lid, Ger.W. geen nieuwe inleiding is van de zaak, maar een eenvoudige oproeping om te verschijnen in een reeds aanhangige zaak ; dat alleen de inleidende zitting, binnen de grenzen bepaald in het reglement van orde van de rechtbank, door de eisende partij vrij kan worden bepaald ;

Overwegende dat de vorm waarin de bepaling van een rechtsdag moet worden gevraagd, niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven ; dat de belanghebbende partij haar vraag derhalve ook mondeling kan stellen, eventueel zelfs na betekening van de oproeping, mits de bevoegde voorzitter, die de regeling van de rechtsdagen leidt overeenkomstig artikel 749 Ger.W., hiertegen geen bezwaar maakt ;

Overwegende dat appellante echter stelt dat zij geen rechtsdag heeft gevraagd en ook niet behoeft te vragen, zodat ter zake niet alleen geen rechtsdag vooraf was bepaald, maar ook geen vraag tot bepaling was ingediend, waarop de voorzitter kon beschikken ;

Overwegende dat de rechtbank onder die omstandigheden, door "de dagstelling en rechtspleging niet ontvankelijk" te verklaren bij gebrek aan bepaling van een dienende rechtsdag, in wezen alleen heeft vastgesteld dat de zaak op de zittingsrol van de dag, vermeld in de oproeping, niet voorkwam en dat er ook geen verzoek werd gedaan om ze op de rol te brengen, zodat de zaak niet kon worden behandeld ; dat het de rechtbank ook vrij stond op een verzoek tot opneming op de rol van die dag afwijzend te beschikken ;

Overwegende dat zodanige beslissing slechts een maatregel van inwendige aard uitmaakt, die niet vatbaar is voor hoger beroep, ingevolge artikel 1046 Ger.W. ;

Op deze gronden,

Verklaart het hoger beroep ambtshalve niet ontvankelijk ;

Veroordeelt appellante in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

9e KAMER—29 JUNI 1973

Voorzitter : de h. Beeckman

Raadsheren : de hh. Soetaert en Lamiroy

Openbaar ministerie : de h. Steelandt

Advocaten : Mrs. B. Van Dorpe, I. Carnewal loco R. Verstele en M. Vanhuysse

Voorrechten—Verhuurder—In meubelwinkel door de fabrikant geconsigneerde meubelen—Wijze van uitoefening van het voorrecht—Rechtsmisbruik.

Als de verhuurder van een onroerend goed waarin een meubelwinkel gevestigd is, er niet van op de hoogte gebracht werd, dat de zich in de toonzaal bevindende meubelen slechts geconsigneerd zijn, kan hij zijn voorrecht erop uitoefenen, want het gaat om goederen die normaal in het bedrijf moeten aanwezig zijn, en daar de aanwezigheid van geconsigneerde goederen niet altijd met de exploitatie van een meubelwinkel samengaat, moet de verhuurder niet geacht worden te weten dat ze niet aan de huurder toebehoren.

De verhuurder moet zijn voorrecht eerst op de prijs van de aan zijn schuldenaar toebehorende goederen uitoefenen en slechts nadien, als die ontoereikend zijn, op de geconsigneerde goederen. Anders handelen zou op een rechtsmisbruik neerkomen.

Fail. Van Laeren t/Meubelfabriek F. Omwal & Co
en Compennolle

Gezien de stukken, inzonderheid het vonnis gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, tweede kamer, op 2 mei 1972 (niet op 5-2-1972 bij louter materiële vergissing in het beroepschrift vermeld), waarvan de oorspronkelijke verweerder qq. tijdig en regelmatig in hoger beroep is gekomen en waartegen de oorspronkelijke eiseres regelmatig incidenteel beroep heeft ingesteld, terwijl de oorspronkelijke tussenkomende partijen zich, wat een enkel punt van het principiaal beroep betreft naar de wijsheid van het hof gedragen ;

Gehoord de heer R. Steelandt, substituut-procureurgeneraal, in zijn schriftelijk advies uitgebracht ter openbare terechtzitting van 15 juni 1973 ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde tegen het faillissement Van Laeren Raymond meubelen revindiceert die zij bij de gefailleerde in consignatie had gegeven en waarvan haar eigendomsrecht in hoger beroep niet meer wordt betwist ; dat de geïntimeerden Compennolle in het geding zijn tussengekomen als eigenaars van het door de gefailleerde gehuurd pand, ten einde ook op de gerevindiceerde goederen hun voorrecht van verhuurders uit te oefenen ;

Overwegende dat de eerste rechter de revindicatie principieel gegrond verklaard, maar ook de aanspraak van de verhuurders op uitoefening van hun voorrecht op de gerevindiceerde goederen ; voorts de eis van de curator tot afhouding van 25 % wegens bewaringskosten heeft afgewezen en bepaald dat de revindicerende partij zou worden opgenomen als gewone schuldeiser in de failliete massa, voor zover de verhuurders haar meubelen te gelde zouden maken ter uitoefening van hun voorrecht ;

Overwegende dat het principaal beroep betreft : 1°) de eis tot afhouding van 25 % wegens bewaringskosten, 2°) de beschikking van de eerste rechter dat de verhuurders hun voorrecht eerst op de goederen van de failliet en nadien op de gerevindiceerde goederen zouden mogen uitoefenen, 3°) de beschikking omtrent de kosten ; dat

eerste geïntimeerde het bestaan van een voorrecht van de verhuurders op haar goederen betwist, terwijl de andere geïntimeerden zich aansluiten bij het standpunt van appellant omtrent de vrijheid van de verhuurder om zelf te beslissen welke goederen hij het eerst zal doen verkopen ;

Overwegende dat de gerevindiceerde goederen meubelen zijn, die zich bevonden in de toonzaal van de failliet, doch hem niet toebehoorden ; dat de eigenares de verhuurders hiervan niet op de hoogte heeft gebracht ; dat het gaat om goederen die in het bedrijf (meubelwinkel) aanwezig moeten zijn, wil dit normaal worden geëxploiteerd, en aanwezig moeten blijven, in die zin dat ze bij verkoop door andere worden vervangen ; dat de aanwezigheid van geconsigneerde goederen niet altijd samengaat met de exploitatie van een meubelwinkel, zodat de verhuurders in dit geval niet geacht worden te hebben moeten weten dat die goederen niet aan hun huurder toebehoorden ; dat ze derhalve ook vallen onder het voorrecht van de verhuurders ;

Overwegende dat de curator geen bedrag van kosten medeelt noch bewijst, zodat de vraag of artikel 569 Faillissementswet ter zake toepassing vindt, niet behoeft te worden beantwoord ;

Overwegende dat de verhuurder zijn voorrecht moet uitoefenen eerst op de prijs van de goederen die aan zijn schuldenaar toebehoren en nadien, in geval die ontoereikend zijn, op de goederen die aan eerste geïntimeerde toebehoren ; dat de tegengestelde oplossing op rechtsmisbruik zou neerkomen, daar de verhuurder dan zonder enig voordeel voor zich zelf door een derde zou doen betalen wat hem door zijn huurder verschuldigd is en met het oog waarop deze het gehuurde met de nodige hem toebehorende goederen had gestoffeerd ;

Overwegende dat de curator in zijn betwisting van de revindicatie bezwiken is, zodat de eerste rechter terecht de kosten van de eis ten principale ten laste van de massa heeft gelegd ;

Op deze gronden,

Gelet op artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935 ;

Verklaart het principaal en het incidenteel hoger beroep ontvankelijk maar niet gegrond ;

Derhalve bevestigt het bestreden vonnis met dien verstande dat de eigenaar van het verhuurde goed eerst zijn voorrecht op de meubelen van de failliet zal uitoefenen ;

Veroordeelt appellant qq. in de kosten gevallen op het hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e KAMER—13 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. Van der Haegen

Raadsheren : de hh. De Smedt en Vossen

Advocaat-generaal : de h. Leytens

Advocaten : mrs. De Greef loco Favart, Vastersavendts,

Fazzi-De Clercq en Depuydt

Rechtsvordering en vordering—Beroepsvereniging—Schade en schadeloosstelling—Benaming van oorsprong—Bedrog—Art. 498 Sw.—Benadeling van derden—Onrechtmatige mededinging—Burgerlijke partij.

Een beroepsvereniging is gerechtigd herstel te vorderen van de bij het plegen van een misdrijf veroorzaakte morele en materiële schade op grond van de aantasting van of een inbreuk op het behoud van de commerciële loyaliteit in de samenstelling van produkten die van een beschermde benaming van oorsprong voorzien zijn, en op grond van de individuele rechten die de leden van de vereniging halen uit hun hoedanigheid van deelgenoot, meer bepaald het recht te verlangen dat de produkten van hun handel aan alle eisen met betrekking tot de substantie en de benaming voldoen.

Met de bepalingen van art. 498 Sw. betreffende het bedrog wordt, zoals uit de bewoordingen van het artikel blijkt, de bescherming van de koper beoogd, maar door dit misdrijf kunnen ook anderen benadeeld worden ten opzichte van wie het een daad van onrechtmatige mededinging uitmaakt.

Institut national des appellations d'origine des vins et eaux de vie de France en Belgische Beroepsvereniging van handelaars in wijnen en geestrijke dranken en van de Syndicale Kamers van de wijnen en geestrijke dranken van België t/ Tant en Tavernier

Overwegende dat de hogere beroepen regelmatig zijn naar vorm en termijn ;

Op strafgebied

Overwegende dat al de feiten zoals beklagden ten laste gelegd, bewezen zijn gebleven door het onderzoek vóór het Hof gedaan ; dat, meer bepaaldelijk door tweede beklagde Tant René ter zitting van het Hof de feiten toegegeven werden ;

Overwegende dat de feiten zowel voor als na 10 januari 1970, en tot de uiterste datum van de telastlegging, hetzij 31 juli 1972, gepleegd werden met de voortdurende en opeenvolgende uiting van hetzelfde misdadig inzicht ;

Overwegende, wat de telastleggingen M tot en met X betreft, zijnde inbreuken op de arbeidswetgeving, dat deze samenhangend zijn met de telastleggingen A tot en met L, in de zin van artikel 30 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dat terecht de eerste rechter al de weerhouden feiten in hoofde van elke beklagde met een enkele straf heeft betuigd ; dat de straftoemeting bij te treden is ; dat de opschorting van de uitspraak der veroordeling ten voordele van beklagde Tavernier haar verantwoording vindt in de door deze beklagde bereikte leeftijd, in zijn vlekkeloos verleden en in de ondergeschiktheid van de door hem ter zake gespeelde rol ;

Overwegende dat terecht de verbeuring werd uitgesproken van de in het vonnis aangehaalde overtuigingsstukken ; dat echter deze verbeuring steunt op artikel 42,2° van het Strafwetboek, al de erin vermelde zaken, ongeacht de eigendom, uit het misdrijf voortkomende en meer bepaaldelijk uit de misdrijven sub B, C, D, E en G omschreven, waar de verkochte of te koop gestelde waren niet beantwoorden aan het aanbod ; dat zij eveneens steunt op artikel 503 van het Strafwetboek dat terugslaat op de vervalste dranken ; dat de verbeurdverklaring bij toepassing van artikel 43 van het Strafwetboek terzake verplichtend is ;

Op burgerlijk gebied

Overwegende dat de burgerlijke-partijstellingen van het "Institut National des Appellations d'Origine des Vins et Eaux de France" en van de "Belgische Vereniging van Handelaars in wijnen en geestrijke dranken en van de Syndikale Kamers van de wijnen en geestrijke dranken van België", ontvankelijk zijn ;

Overwegende dat uit de voor het Hof neergelegde stukken blijkt dat eerstgenoemde op grond van haar wettelijk statuut (Wetsdecreet van 30 juli 1935, artikel 20) en van artikel 1 van de Wet van 31 maart 1898 voorzien is van de rechtspersoonlijkheid ;

Overwegende dat tweede genoemde in artikel 22 van hare statuten van 15 juni 1955 uitdrukkelijk voorziet dat de beroepsvereniging in rechte optreedt door vertegenwoordiging in de persoon van haar voorzitter, en zulks met verwijzing naar de Wet van 31 maart 1898 ;

Overwegende dat een beroepsvereniging vergoeding kan vorderen voor de schade, zowel materieel als moreel, veroorzaakt door de inbreuk ingevolge de gepleegde misdrijven op de belangen ter bescherming waarvan de beroepsverenigingen werden ingesteld, en eveneens in rechte mag optreden ter vrijwaring van de individuele rechten die de leden houden uit hun hoedanigheid van deelgenoot ;

Overwegende dat de burgerlijke partijen gerechtigd zijn herstel te vorderen van de morele en materiële schade door de beklaagden aangericht bij het plegen van de misdrijven, en meer bepaaldelijk, zoals in besluiten uitdrukkelijk omschreven, op grond van "de aantasting of inbreuk op het behoud van de commerciële loyaliteit in de samenstelling van de produkten, voorzien van de door de regering beschermde oorsprongsbenamingen" en van "het krenken van de individuele rechten die de leden halen uit hun hoedanigheid van deelgenoot, bepaaldelijk dat de produkten van hun handel aan alle eisen met betrekking tot substantie en benaming zouden voldoen, wat een noodzakelijke vereiste is in de handelsverrichtingen" ;

Overwegende dat het wanbedrijf van bedrog luidens de bewoordingen van artikel 498 van het Strafwetboek de bescherming van de koper beoogt ; dat door dit misdrijf echter niet alleen kopers kunnen benadeeld worden, maar ook andere derden ; dat dit misdrijf inderdaad van aard is ook aan de burgerlijke partijen schade te veroorzaken, vermits het te hunnen opzichte tegelijk een daad van onrechtmatige mededinging uitmaakt ;

Overwegende dat meer bepaaldelijk door het aanbrenge van het etiket "Beaujolais" op flessen gewone wijn die geen recht op de oorsprongsbenaming had (en bovendien geen enkel deel "Beaujolais"-wijn bevatte), de ingeroepen schade ter voldoening van rechte bewezen is ; dat ten andere de verkoop van "Beaujolais"-wijn in België uiteraard moet benadeeld zijn door het op de markt brengen, in België, van vervalste produkten die als oorsprongsprodukten onder dezelfde benaming aan de kopers voorgesteld en aangeboden worden ;

Overwegende dat, ten vermengde morele en materiële titel, aan de burgerlijke partijen ex aequo et bono als schadevergoeding toe te kennen is, elk een bedrag van 50.000 frank, zoals terecht door de eerste rechter toegewezen ;

Overwegende dat oordeelkundig de eerste rechter ge-

zegd heeft dat de burgerlijke partijen in de toekenning van vermelde bedragen de volledige en billijke vergoeding van hun schade zullen vinden, zodat geen aanleiding bestaat tot publikatie van het arrest ;

(...)

NOOT—Tegen dit arrest werd cassatieberoep ingesteld.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e KAMER—19 FEBRUARI 1974

Voorzitter : de h. Struye de Swielande
Raadsheren : de hh. Viane en Colle
Advocaat-generaal : de h. de Geest
Advocaten : Mrs. Van Durme, Haeck en Hubain

Strafvordering—Hoger beroep—Tegen een uitspraak die, ondanks het verzet van het openbaar ministerie, de zaak uitstelt op grond dat een beklaagde niet regelmatig gedagvaard is.

Als het openbaar ministerie, voorhoudend dat de strafvordering op regelmatige wijze aanhangig gemaakt is, de behandeling van de zaak ten gronde vordert, is de uitspraak van de correctionele rechtbank die, ondanks het verzet van het openbaar ministerie, de zaak sine die uitstelt op grond dat een beklaagde niet regelmatig gedagvaard is, een voor hoger beroep vatbare beslissing alvorens recht te doen, zoals bedoeld in art. 1050 Ger.W., en niet een maatregel van inwendige aard, zoals een gewoon uitstel bedoeld in art. 1046 Ger.W.

Openbaar Ministerie t/ D.S. e.a.

Overwegende dat het hoger beroep van het Openbaar Ministerie tijdig en in rechtsgeldige vorm werd ingesteld ;

Overwegende dat, blijkens de stukken van rechtspleging, al de beklaagden, ook de eerste, op regelmatige wijze werden gedagvaard om te verschijnen voor de Correctionele Rechtbank te Gent op 28 mei 1973 ;

Dat dienvolgens de strafvordering eveneens op rechtsgeldige wijze aanhangig was gemaakt voor de eerste rechter ;

Overwegende dat uit stuk 48 van het dossier af te leiden is dat het Openbaar Ministerie ter terechtzitting van 28 mei 1973 vóór de eerste rechter de behandeling van de zaak ten gronde heeft gevorderd, hierbij terecht voorhoudend dat de strafvordering wel op rechtsgeldige wijze aanhangig was vóór de eerste rechter, en zulks ten aanzien van alle beklaagden, ook de eerste ;

Overwegende dat, blijkens hetzelfde stuk 48 van het dossier, de eerste rechter over deze vordering uitspraak deed in dezer voege : "De Rechtbank, de eerste beklaagde niet regelmatig gedagvaard zijnde, stelt de zaak uit op onbepaalde datum, niettegenstaande het verzet van het Openbaar Ministerie" ;

Overwegende dat een dergelijke uitspraak vanwege de eerste rechter erop neerkomt te beslissen, overigens verkeerdelijk en met een verkeerde motivering, dat, in strijd met wat nochtans de rechtmatige stelling en vordering

was van het Openbaar Ministerie, de strafvordering niet regelmatig aanhangig was en er dus ten gronde niet kon worden gevonnist worden ;

Overwegende dat een dergelijke uitspraak over de vordering van het Openbaar Ministerie, wel degelijk een vonnis is, en meer bepaald een beslissing alvorens recht te doen, zoals bedoeld in artikel 1050 van het Gerechtelijk Wetboek, doch geenszins een eenvoudige maatregel van inwendige orde, zoals een gewoon uitstel bedoeld in artikel 1046 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dienvolgens dat, bij toepassing van artikel 1050 van het Gerechtelijk Wetboek, het hoger beroep tegen deze beslissing ontvankelijk is ;

Dat, gelet op de hierboven ontwikkelde beweegredenen, dit hoger beroep bovendien gegrond is ;

Dat bijgevolg het aangevochten vonnis moet worden te niet gedaan en, de zaak in staat van wijzen zijnde, het Hof ze aan zich dient te trekken om ten gronde te beslissen over de strafvordering ;

(...)

Op die gronden,

Het Hof,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en erover beslissend ;

Verklaart het gegrond ;

Doet het aangevochten vonnis te niet ;

Trekt de zaak aan zich ;

Veroordeelt...

HOF VAN BEROEP TE GENT

VERENIGDE KAMERS—15 MAART 1974

Voorzitter : de h. Vanparys

Raadsheren : de hh. De Witte, Van Bever, Van Balberghe,

De Buck, Carsau en Lebbe

Eerste advocaat-generaal : de h. Vanhoudt

Advocaten : mrs. P. Humblet, Ch. Mahieu en F. Coupé

1. Arbeidsongeval—Vordering van de verzekeraar tegen de aansprakelijke derde—Afstand door het bedrijfshoofd—Niet tegenstelbaar—2. Onrechtmatige daad—Zaken—Gebrek van een door een aannemer te vervangen elektriciteitspaal—Bewaring.

Een intercommunale maatschappij liet door een aannemer elektriciteitspalen vervangen. Bedongen was, dat de aannemer voor alle schadelijke gevolgen tegenover de aanbestedster of derden zou instaan en zich elke aanspraak tegen de aanbestedster ontszegde. Door het afbreken van een paal ten gevolge van een gebrek ervan werd een arbeider van de aannemer gewond. De arbeidsongevallenverzekeraar richt zich voor de terugbetaling van de aan de arbeider uitgekeerde vergoeding tegen de intercommunale maatschappij.

1. De vordering van de arbeidsongevallenverzekeraar is geen andere dan die van de getroffene. De indeplaatsstelling van die assuradeur in de verbintenissen van de werkgever betreft de verbintenissen tot de bij arbeidsongeval wettelijk bepaalde vergoedingen ; zij blijft buiten de persoonlijke verbintenissen die de werkgever tegenover

derden aanging, in dit geval de afstand van aanspraak op schadevergoeding vanwege de aannemer tegenover de aanbestedster.

2. Door de aannemingsovereenkomst of door de uitvoering van het werk heeft de aannemer het gebruik voor eigen rekening van de palen met recht van leiding en toezicht niet overgenomen. Het gebruik van de palen door de aannemer was beperkt tot de behoeften voor de uitvoering van het werk en behelsde geen leiding, toezicht en bewaking over de palen.

N.V. La Paix t/ N.V. Intercom en Stad Halle

Advies van de eerste advocaat-generaal C.J. Vanhoudt

Retroacten

Het Hof heeft in deze zaak te oordeen — na cassatie — over een hoger beroep, tijdig ingesteld, tegen een vonnis dd. 10 november 1956 uitgesproken door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel naar aanleiding van een arbeidsongeval waarvan op 13 september 1951 zekere Roelandt het slachtoffer werd tijdens het losmaken van de elektrische leiding van een houten paal, die aan de grond afknakte wegens vervroegde verrotting en de val veroorzaakte van de werkmán die zich boven op deze paal bevond.

De vergoedingen verschuldigd krachtens de wet op de arbeidsongevallen werden aan het slachtoffer — in dienst van de firma O.C.A. — uitgekeerd door de N.V. La Paix, die deze vennootschap verzekert tegen het risico van arbeidsongevallen.

O.C.A. voerde de werken van vervanging van het elektrische net uit op het grondgebied — extra-muros — van de stad Halle, in opdracht van de N.V. Sobralec, die daarna omgevormd werd in N.V. Gazelec en thans in N.V. Intercom.

De verzekeringsmaatschappij "La Paix" bij subrogatie, stelde, tot verhaal van de uitgekeerde vergoedingen, onderhavig geding in, oorspronkelijk tegen Gazelec als rechtverkrijgende van Sobralec, die zij, tegelijk met de stad Halle als de bewaakster, belast met het toezicht over de zaken en voorwerpen van de exploitatie, verantwoordelijk achtte voor het afbreken van kwetsieuze houten paal, oorzaak van het arbeidsongeval (art. 1384 B.W. ; gebrek aan zaak onder toezicht).

Het aangevochten vonnis wees deze eis als *onontvankelijk* af aanvoerend dat de firma O.C.A., verzekerde van La Paix, aan welkdanig verhaal heeft verzaakt t.o.v. Sobralec.

Deze procedure gaf verder aanleiding tot het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 26 juni 1964, dat het vonnis van de rechtbank te Brussel heeft bevestigd, nl. de onontvankelijkheid van de eis, zonder dat dientengevolge de grond van de zaak kon behandeld worden.

Het arrest van het Hof van Cassatie van 3 februari 1967 heeft in een vrij belangrijk principesarrest, dat, volgens partijen, heel wat beroering in de kringen van verzekeringsmaatschappijen heeft veroorzaakt — het arrest van het Hof van Beroep te Brussel vernietigd en het geding naar Uw Hof verwezen — waar het uiteindelijk na een betreurenswaardig en abnormaal lang tijdsverloop, op 14 december 1973 door partijen werd gepleit.

Wat de ontvankelijkheid betreft

Ten onrechte, naar onze mening, werd de eis door de eerste rechter onontvankelijk verklaard. Deze zienswijze was hoofdzakelijk gebaseerd op de overweging dat appellante La Paix, verzekeraar-wet, haar eis slechts kan instellen wegens een dubbele subrogatie : de subrogatie in de rechten van het bedrijfshoofd, haar verzekerde, de firma O.C.A., (art. 22 Wet 11 juni 1874), gepaard met de andere subrogatie van het bedrijfshoofd in de rechten van het slachtoffer (art. 19, lid 8, Wet 24 december 1903) ; dat, in casu, O.C.A. contractueel alle verhaalsrecht had verzaakt t.o.v. Sobralec, en dat dientengevolge La Paix niet meer

rechten kan uitoefenen dan het bedrijfshoofd dat zij verzekert tegen arbeidsongevallen.

Deze redenering gaat echter niet op en werd door het verwijzingsarrest van het Hof van Cassatie van 3 februari 1967 verworpen.

In het vigerend wettelijk stelsel behoort de regresvordering tegen de aansprakelijke derde van rechtswege aan het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden; doch deze vordering kan ingelijks, krachtens art. 19, lid 8, van de Wet van 24 december 1903, ingesteld worden door het bedrijfshoofd dat de bij de wet voorziene vergoedingen uitbetaald heeft.

Indien, zoals steeds het geval, het bedrijfshoofd een verzekering tegen het risico van arbeidsongevallen heeft afgesloten met een verzekeringsmaatschappij en deze de wettelijk verschuldigde vergoedingen in zijn plaats aan het slachtoffer heeft uitgekeerd, behoort het aan deze verzekeringsmaatschappij – in casu appellante La Paix – de rechtsvordering tegen de derde aansprakelijke in te stellen krachtens art. 22 van de Wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen. De rechten en de verplichtingen van het bedrijfshoofd zijn van rechtswege op de assuradeur overgegaan, zodat ingevolge de dubbele subrogatie de rechtsvordering van het slachtoffer voortaan hem toebehoort.

Evenmin is steekhoudend de door de eerste rechter ten onrechte aanvaarde opwerping dat kwestieuze rechtsvordering nog onontvankelijk zou zijn ingevolge de door haar verzekerde – de firma O.C.A. – gedane verzaking van alle verhaalrecht tegen Sobralec, daar de gesubrogeerde verzekeringsmaatschappij niet meer rechten kan hebben dan haar verzekerde, en door deze verzaking zou gebonden zijn.

Dergelijke afstand van verhaal kan slechts rechtsgeldig zijn indien hij spruit uit een *persoonlijke verbintenis*.

Dat integendeel het door de wet voorziene verhaal in hoofde van de verzekeraar-arbidsongevallen hem niet kan ontzegd worden noch door de afstand van de getroffen, noch – zoals in casu – door de afstand van het bedrijfshoofd (O.C.A.) waarmee hij niet ingestemd heeft.

Immers de bepalingen van de Wet van 24 december 1903 raken de openbare orde zowel wat betreft de verhoudingen tussen het bedrijfshoofd of de verzekeraar-wet en het slachtoffer, als wat betreft de dading of de verzaking getroffen door het bedrijfshoofd dat hierdoor over de rechten van het slachtoffer beschikt.

Door de geïntimeerden wordt geen enkel bewijs overgelegd waaruit zou blijken dat kwestieuze verzaking van verhaal aan de verzekeringsmaatschappij La Paix zou ter kennis gebracht zijn, noch minder dat deze ermede zou ingestemd hebben.

Deze verzaking is dientengevolge noch tegenstelbaar aan de N.V. La Paix noch enigszins bindend voor haar.

Er kan nog aangestipt worden dat er geen enkele afstand van verhaal door O.C.A. gedaan werd t.o.v. de Stad Halle.

Ik besluit derhalve tot de ontvankelijkheid van de eis.

Wat de grond van de zaak betreft

Het lijkt me bewezen dat hoofdzakelijk de geïntimeerde Intercom, – vroeger Sobralec en Gazelec –, en subsidiair de Stad Halle, dienen beschouwd te worden als bewaakster over de elektrische leiding, speciaal ook op de kwestieuze houten paal van deze leiding. De rechten van eigendom en gebruik van deze kwestieuze paal, die aan de basis van het arbeidsongeval ligt, heeft ook de verplichting van toezicht tot gevolg.

Uit de gegevens van het politieel onderzoek blijkt dat deze paal – slechts 3 jaar aldaar geplant – onderaan was afgerot, waardoor hij afbrak, viel en het slachtoffer op de grond neerplofte.

Het vermoeden van fout door tekortkoming in het toezicht in hoofde van diegenen die er de wettelijke bewaking over hebben, kan slechts ongedaan gemaakt worden door het bewijs te leveren van toeval, van overmacht of van een feit aan derden te wijten, hetgeen in onderhavig geval niet voorgehouden wordt.

Wél wordt aangevoerd, naar mijn mening te vergeefs, dat de

firma O.C.A. verwaarloosd zou hebben de passende voorzorgsmaatregelen te treffen alsmede de fout van het slachtoffer zelf.

De werken werden immers uitgevoerd op de gebruikelijke wijze en met de technische hulpmiddelen van die tijd (beklimming van de paal met sporen, vasthechting met veiligheidsgordel).

Het slachtoffer – onder het gezag, leiding en toezicht van zijn werkgeefster – blijkt normaal, met de nodige voorzichtigheid, zonder roekeloosheid, zijn werk uitgevoerd te hebben.

Dientengevolge blijft de aansprakelijkheid bewezen van eerste geïntimeerde Intercom, wettelijk gehouden de bewaking uit te oefenen over de zaak, behept met hogervermeld gebrek.

Integendeel lijkt mij de aansprakelijkheid van de tweede geïntimeerde, de Stad Halle, niet in aanmerking te komen, daar deze zich contractueel op de elektriciteitsmaatschappij had onttast van haar plicht tot toezicht over en bewaking van het elektriciteitsnet op haar grondgebied opgericht.

De schade werd berekend volgens de ter zake geldende normen en dient toegewezen te worden.

Ik concludeer tot de ontvankelijkheid en de gegrondheid van het hoger beroep, tot de hervorming van het aangevochten vonnis door de eis ontvankelijk te verklaren en tevens gegrond t.o.v. eerste geïntimeerde Intercom, terwijl de eis mij onvoldoende gegrond voorkomt t.o.v. tweede geïntimeerde de Stad Halle.

Arrest

1. Bij brief van 18 januari 1951 doet de Intercommunale Elektriciteitsmaatschappij van Brabant, in afkorting "Sobralec" bestelling aan de N.V. "Omnium de Constructions Electriques et d'Appareillage", in afkorting O.C.A., van aanleg van lampen van openbare verlichting met inbegrip van bijkomende uitgaven voor vervanging van houten palen.

In de bestelbrief wordt bedongen dat de werken zullen uitgevoerd worden op het risico van de aannemer die alleen verantwoordelijk zal blijven voor al de schadelijke gevolgen, zonder enige uitzondering of voorbehoud tegenover de besteller of derden, terwijl de besteller uit dien hoofde geen verantwoordelijkheid kan oplopen, alsook dat de aannemer behalve in geval van kwaadwilligheid zich elke aanspraak zal moeten ontfangen tegen de besteller en hem de verzekeringspolis zal moeten overleggen die het hem toekomende risico dekt en die akte verleent vanwege de verzekeraar van die verzaking van aanspraak.

2. Op 13 september 1951 omstreeks 13.40 u beklimt Robert Roelandt, geboren op 23 januari 1910, werknemer bij O.C.A. ter uitvoering van de aannemingsovereenkomst een dubbele paal van de elektriciteitsleiding. Wanneer hij vier draden van de leiding heeft losgemaakt en aan de vijfde draad wil beginnen breekt de paal tegen de grond af en wordt Roelandt ernstig gewond bij het vallen.

Roelandt had de paal beklommen met behulp van klinsporen. Hij had vooraleer de paal te beklimmen met zijn voet een stamp tegen de paal gegeven en uit het geluid afgeleid dat het beklimmen geen gevaar inhield, zoals bevestigd wordt in het penale vooronderzoek door de arbeider Hambrouck.

De rijkswacht noteert haar vaststelling dat de gebroken paal "tegen de grond tamelijk rot was" en "in werkelijkheid door de draden werd tegengehouden". Zij noteert verder dat zij uit inlichtingen vernam dat de palen slechts een drietal jaren aldaar stonden.

In een verslag vanwege het Bestuur der Technische Arbeidsbescherming van 9 oktober 1951 wordt o.m. ver-

meld: "Roelandt had zich vastgemaakt aan een veiligheidsgordel, de palen stonden er ongeveer drie jaar, men kon zich moeilijk op zicht vergewissen of zij voldoende sterk waren, de aannemer werd door mij uitgenodigd voortaan in soortgelijke gevallen gebruik te maken van een onafhankelijke ladder type 'brandweer'."

Voor arbeidsongevallen had O.C.A., werkgever van Roelandt, een verzekeringsovereenkomst aangegaan met appellante, de N.V. Verzekeringsmaatschappij De Vrede.

Dokter Cocriamont die aangesteld werd door de Vrederechter van Halle in het geding ter regeling van de vergoedingen voor het arbeidsongeval, besluit in zijn verslag van 24 juni 1957 na onderzoek van Roelandt dat de bestendige arbeidsongeschiktheid van 45,25 % die toegewezen werd ingevolge een voorgaand onderzoek vanwege Dokter Kettenmeyer dient behouden te blijven. Uit het verslag blijkt dat de arbeidsongeschiktheid gelegen is in hinder van de supinatie of beweging van de hand ingevolge verwonding van de linkerarm, alsook in belemmering van de bewegingen van het linkerbeen o.m. licht hinken, lichte draaiing naar binnen van linkervoet, lichte draaiing naar buiten van linkerknie, vermindering van twee derde van neerhurken, rechtstaan op één been is onvast, huidtemperatuur is duidelijk kouder aan linker- dan aan rechterknie, buiging van de knie links is beperkt tot 108° tegenover 47° rechts.

Dokter Kettenmeyer, aangesteld door de Vrederechter van Halle bij vonnis van 3 juli 1953, had de tijdelijke arbeidsongeschiktheid bepaald op 100 % gedurende tien maanden en op 75 % gedurende een maand; hij had de datum van de heling vastgesteld op 13 augustus 1952.

Het gemiddelde loon van arbeiders van hetzelfde vak als Roelandt bedroeg 63.607 F per jaar ten tijde van het ongeval.

Het verslag van Dr. Cocriamont vermeldt de verklaring van Roelandt dat hij sedert het ongeval geen beroepsbedrijvigheid uitoefende en sedert juli 1952 ingeschreven is bij het werklozenfonds.

3. Blijkens een huurovereenkomst dd. 7 oktober 1950 verhuurt de stad Halle aan de N.V. Provinciale Gas- en Elektriciteitsmaatschappij de installaties voor verdeling van elektrische energie, die haar toebehoren of waarvan zij het gebruik verzekert en die bestaan op haar grondgebied, vanaf 1 september 1949. Hierbij wordt o.m. bedongen dat de huurster het onderhoud van de installaties, met inbegrip van de grote herstellingen, verzekert, dat de huurster of haar rechthebbenden aan de installaties "al de wijzigingen, versterkingen, veranderingen en afschaffingen" zal brengen welke nodig of nuttig zouden geacht worden om op een economische en rationele wijze de diensten van de verdeling der elektrische energie op het grondgebied van de Stad te kunnen verzekeren, dat de huurster het recht heeft de huur gans of gedeeltelijk af te staan.

In een overeenkomst tussen Sobralec, de Provinciale Gas- en Elektriciteitsmaatschappij en N.V. Gazelec van 22 november 1949 wordt uiteengezet dat de Provinciale het beheer verzekert van de verdelingsonderneming van elektrische energie op het grondgebied van de bij Sobralec aangesloten gemeenten o.m. de stad Halle en wordt bedongen dat dit beheer toevertrouwd wordt aan Gazelec tegen de voorwaarden van een beheerscontract van 20 oktober 1936.

Het beheerscontract van 20 oktober 1936 dat als bijlage gevoegd wordt bij de overeenkomst van 22 november 1949 en werd aangegaan tussen Sobralec en de Provinciale Gas- en Elektriciteitsmaatschappij, behelst o.m. dat Sobralec aan de Provinciale het beheer toevertrouwt van haar onderneming voor elektriciteitsvoorziening op het grondgebied van de bij haar aangesloten gemeenten, dat de Provinciale zich ermede belast o.m. de vereiste technische diensten te leveren voor toezicht over, nazicht en gewoon onderhoud van al de installaties, leidingen enz. gebruikt voor de behoeften van de exploitatie.

De rechten en verbintenissen van de N.V. Gazelec zijn overgegaan op de N.V. Intercom (Belg. Staatsblad van 9 januari 1962).

4. Bij exploit van 26 en 27 juni 1952 vordert appellante als arbeidsongevallenverzekeraar van O.C.A. die forfaitaire vergoedingen uitkeerde voorzien door de arbeidsongevallenwet tegen de N.V. Gazelec en de Stad Halle betaling van 25.318 fr., 22.311 fr. en 150.000 fr. met rente.

Bij vonnis van 10 november 1956 van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel wordt de vordering niet ontvankelijk verklaard op grond van het beding van vrijstelling van aansprakelijkheid uitgedrukt in de bestelbrief van 18 januari 1951.

Bij akte van 4 en 6 maart 1957 tekent de N.V. Compagnie d'Assurances La Paix hoger beroep aan tegenover haar beide wederpartijen.

Bij arrest van 26 juni 1964 van het Hof van Beroep te Brussel wordt het aangevochten vonnis bevestigd.

Appellante voorziet zich in cassatie.

Bij arrest van 3 februari 1967 van het Hof van Cassatie wordt het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 26 juni 1964 vernietigd en wordt de zaak verwezen naar het Hof van Beroep te Gent.

Bij exploit van 15 maart 1972 laat appellante het cassatiearrest betekenen en laat zij haar tegenpartijen dagvaarden ter betaling van 454.230 fr. met rente.

Het geding wordt hervat tegen en door de N.V. Intercom als rechtsopvolger van de N.V. Gazelec.

Partijen hebben hun middelen in openbare rechtszitting van de verenigde kamers voorgedragen en het Openbaar Ministerie werd eveneens in openbare rechtszitting gehoord in zijn advies.

Toepassing werd gemaakt van artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935.

5. In het cassatiearrest van 3 februari 1967 wordt het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 26 juni 1964 zonder meer vernietigd met verwijzing van de zaak naar het Hof van Beroep te Gent.

Het hoger beroep is regelmatig naar tijd en vorm.

Geen aanwijzing is voorhanden dat het aangevochten vonnis van 10 november 1956 aan appellante betekend werd, laat staan dat de termijn van hoger beroep niet zou in acht genomen zijn.

De aanvoering als zou appellante haar vordering uitsluitend doen steunen op de indeplaatsstelling in de rechten van de werkgever van de getroffen Roelandt is niet gegrond.

In het exploit van rechtsingang betoogt appellante dat Roelandt op 13 september 1951 arbeid verrichtte in dienst van O.C.A. "in wier rechten" zij als arbeidsongevallenverzekeraar gesubrogeerd is, dat het ongeval ver-

oorzaakt werd door een gebrek in de paal van de elektriciteitsleiding, dat de bewaking van die paal aan geïntimeerden behoort, dat zij bedragen uitkeerde ten behoeve van Roelandt en verder moet uitkeren, dat zij gerechtigd is terugbetaling te vorderen tegen geïntimeerden. In haar conclusie voor de eerste rechter, waarin de grondslag van de vordering nader omschreven wordt, stelt appellante o.m. dat haar vordering "uit haar aard die van het slachtoffer is" en dat zij "in de uitoefening van de actie van het slachtoffer, krachtens een recht ageert dat zij rechtstreeks van de wet houdt".

Hieruit blijkt dat appellante terugbetaling eist op grond van de vordering van de getroffene, Roelandt. Dat zij hierbij tevens steunt op de artikelen 9, § 2, en 14, § 1, van de Arbeidsongevallenwet betreffende de subrogatie van rechtswege van de arbeidsongevallenverzekeraar in de verbintenissen van de werkgever verhindert niet dat appellante terugvordert uit de vordering van de getroffene. Appellante noteert te dezen overigens de rechtstreekse verhouding tussen de getroffene en de arbeidsongevallenverzekeraar (vgl. tweede blad, vierde paragraaf van voormelde conclusie) en vordert terugbetaling van de vergoedingen die zij, ingevolge het overgaan van rechtswege van de verplichtingen van de werkgever op de arbeidsongevallenverzekeraar, verplicht was te betalen ten behoeve van de getroffene.

Het cassatiearrest van 3 februari 1967 erkent zulks in het achtste considerans op de laatste drie onderdelen van het eerste middel.

Vergeefs wordt opgeworpen dat de arbeidsongevallenverzekeraar, als gesubrogeerd in de rechten van de werkgever, niet de vordering van het slachtoffer mag uitoefenen doch de vordering van de werkgever en dat derhalve de verzaking van aanspraak op schadevergoeding vanwege de werkgever tegenstelbaar is aan die assuradeur.

Het cassatiearrest van 3 februari 1967 heeft uitgemerkt en omstandig gemotiveerd dat de vordering van de arbeidsongevallenverzekeraar, die de forfaitaire vergoedingen betaalde, tegen de voor het ongeval verantwoordelijke derde geen andere is dan die van de getroffene, dat die assuradeur na de betaling van de forfaitaire vergoedingen gesubrogeerd is in de rechten van de getroffene ingevolge art. 22 van de Verzekeringwet van 11 juni 1874, dat overigens de vordering, die de werkgever toekomt nadat hij de wettelijke vergoedingen betaald heeft aan de getroffene, eveneens die is van de getroffene.

Die rechtsregel vloeit voort uit de bepalingen van de arbeidsongevallenwet en van de verzekeringwet en komt overeen met een vaststaande cassatierechtspraak (vgl. Cass., 17 april 1958, *R.C.J.B.*, 1959 blz. 244 en volg. met noot HORIZON en WURTH).

De indeplaatsstelling van de arbeidsongevallenverzekeraar in de verbintenissen van de werkgever, die als van rechtswege voorzien wordt door art. 9 van de Arbeidsongevallenwet, betreft die verbintenissen tot de bij arbeidsongeval wettelijke bepaalde vergoedingen; zij blijft buiten persoonlijke verbintenissen die de werkgever tegenover derden aanging, in dit geval de verzaking van aanspraak op schadevergoeding vanwege O.C.A. tegenover de werkbesteller Sobrale. Ook zulks is uitgemerkt door het cassatiearrest van 3 februari 1967 en stemt overeen met een vaststaande cassatierechtspraak (vgl. Cass., 17 april 1958 op de aangeduide vindplaats; alsook Cass., 13 september 1968, *Pas.*, 1969, I, 44).

Wel vermag de arbeidsongevallenverzekeraar aanspraak op terugbetaling van de door hem te betalen of betaalde wettelijke vergoedingen tegen derden te verzaken, doch in onderwerpelijk geval blijkt niet dat dergelijke verzaking voorhanden is. Er blijkt niet eens dat de O.C.A. het vrijstellingsbeding vervat in de bestelbrief van 18 januari 1951 ter kennis bracht van haar arbeidsongevallenassuradeur, laat staan dat deze laatste zijn instemming met dit beding zou betuigd hebben.

Uit het penale vooronderzoek, zoals onder 2 werd uiteengezet, blijkt dat de dubbele paal van de elektriciteitsleiding die Roelandt beklom aangetast was door een ernstig gebrek dat de paal ongeschikt maakte voor gebruik overeenkomstig zijn bestemming, dat de paal ten gevolge van dit gebrek afgebroken is en dat Roelandt hierdoor op de grond viel en verwondingen opliep.

Geen bewijs ligt voor van een gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid vanwege Roelandt of vanwege O.C.A.

Er is geen bewijs voorhanden dat het aanwenden van een onafhankelijke ladder om de draden los te maken een ten tijde van de feiten uit normale voorzichtigheid aangewezen maatregel was en dat het beklimmen van de paal met behulp van klimsporen niet voldeed aan normale vereisten van voorzichtigheid en voorzorg. Te dezen verdient het aandacht dat de palen van de elektriciteitsleiding ongeveer drie jaar oud waren en deswege bestand mochten geacht worden tegen noemenswaardige aantasting door verrotting. De maatregel aanbevolen door de Technische Arbeidsbescherming was er blijkbaar een van buitengewone voorzorg, ingegeven onder de indruk van het ongeval; hij wijst niet aan dat enige tekortkoming voorhanden was aan de wetten en reglementen betreffende de politie van de arbeid of aan algemene voorzichtigheidsnormen.

De schade door Roelandt opgelopen ten gevolge van de val is aldus een noodzakelijk gevolg van het gebrek in de paal.

Uit de uiteenzetting onder 3 blijkt dat de stad Halle de elektriciteitsleiding waartoe de paal behoorde verhuurd had aan de Provinciale Gas- en Electriciteitsmaatschappij, dat de huurster instond voor het onderhoud van het gehuurde met inbegrip van de grote herstellingen en zich verbond eraan al de "wijzigingen, versterkingen, veranderingen en afschaffingen" te brengen die nodig of nuttig zouden geacht worden om de elektriciteitsverdeling op een economische en rationele wijze te verzekeren. Er blijkt eveneens dat Gazelec de rechten en verbintenissen van de Provinciale had overgenomen.

Gebruik, toezicht en leiding voor eigen rekening betreffende de met een gebrek behepte paal behoorden zodoende aan de N.V. Gazelec.

Door de aannemingsovereenkomst of door de uitvoering van de werken had de aannemer O.C.A. het gebruik voor eigen rekening van de palen van de elektriciteitsleiding met recht van leiding en toezicht niet overgenomen. De aannemer verbond zich werken uit te voeren waarin de vervanging van de houten palen door in de muren bevestigde haken begrepen was, het gebruik van de palen door de aannemer was beperkt tot de behoeften voor de uitvoering van de werken en behelsde geen leiding, toezicht en bewaking over de palen. Blijkens de onder 3 vermelde overeenkomsten behoorde het gebruik voor eigen rekening met recht van leiding en toezicht betreffende de palen overigens toe aan de Provinciale Gas-

en Elektriciteitsmaatschappij en via die vennootschap aan de N.V. Gazelec, zodat de aannemingsovereenkomst tussen Sobralec en O.C.A. dit gebruik van de palen niet kon laten overgaan op de aannemer.

De gemeenrechtelijke schadevergoeding wegens vermogensschade door het ongeval teweeggebracht aan de getroffen Roelandt bereikt een bedrag dat de wettelijke vergoedingen die uitgekeerd werden door de arbeidsongevallenassuradeur overschrijdt.

De kosten voor medische verzorging en verplaatsing van de getroffen, die appellante betaalde en die 40.106 fr. en 5.351 fr. bedragen, maken patrimoniale schade uit van de getroffen die voor gemeenrechtelijke vergoeding in aanmerking komt.

De uitgaven van appellante voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid, driemaandelijke toeslagen gedurende de herzieningstermijn, uitkering van een derde van het kapitaal en vestiging van het rentevertegenwoordigend kapitaal, bedragend respectievelijk 34.461 fr., 89.137 fr., 91.137 fr. en 194.048 fr. of samen 408.783 fr. blijven merklijk beneden de gemeenrechtelijke schadevergoeding uit hoofde van de door het ongeval veroorzaakte arbeidsongeschiktheid van Roelandt.

Zoals onder 2 werd uiteengezet staat met genoegzame zekerheid vast uit de verslagen van de deskundigen, dr. Kettenmeyer en dr. Cocriamont, dat Roelandt gedurende tien maanden volledig en gedurende nog een maand 75 % arbeidsongeschikt was en dat de blijvende arbeidsongeschiktheid 45,25 % bedroeg.

De arbeidsongeschiktheid van 75 % kwam kennelijk neer op een integriteitskrenking die geen winstgevend bedrijvigheid toeliet aan Roelandt.

De blijvende arbeidsongeschiktheid van 45,25 % maakt, gelet op de feitelijke aantasting op de persoon van Roelandt waarin zij zich voordoet en die de deskundigen vaststelden, een vermindering uit van het winstgevend arbeidsvermogen van de getroffen die op zijn minst dit percentage bereikt.

Ten tijde van de heling op 13 augustus 1952 bedroeg de winstgevende overlevensduur van Roelandt nagenoeg 22 jaar en 5 maanden. Ten aanzien van dat ogenblik en rekening houdend met een rentevoet van 4,5 % bedraagt de kapitalisatiecoëfficiënt 13,9159.

Indien slechts rekening gehouden wordt met het gemiddelde jaarloon van arbeiders van hetzelfde vak als Roelandt ten tijde van het ongeval komen de gemeenrechtelijke vergoedingen uit hoofde van arbeidsongeschiktheid neer op :

tijdelijke arbeidsongeschiktheid gedurende elf maanden : 58.306 fr.,

blijvende arbeidsongeschiktheid : 400.527 fr.,

samen : 485.833 fr.

De vordering van appellante tot terugbetaling van 454.230 fr. is derhalve gegrond voor het totale bedrag.

Het hof beslist op die gronden, overeenkomstig het advies van eerste advocaat-generaal Vanhoudt :

het aangevochten vonnis van 10 november 1956 van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel wordt vernietigd,

opnieuw wordt recht gedaan en tegelijk wordt over de zaak zelf beslist,

de vordering van de N.V. Compagnie d'Assurances La Paix is ontvankelijk,

die vordering is gegrond tegenover de N.V. Intercom, ongegrond tegenover de Stad Halle,

de N.V. Intercom wordt veroordeeld tot betaling aan appellante van 454.230 fr. met vergoedende rente vanaf de uitkering van de vergoeding door appellante tot aan de terugbetaling aan haar,

die rente wordt berekend tegen 4,5 % tot 30 juni 1970 en tegen 6,5 % vanaf 1 juli 1970,

de vordering van appellante tegen de Stad Halle wordt als niet gegrond afgewezen,

de N.V. Intercom wordt verwezen in de kosten van het geding in eerste aanleg, in hoger beroep voor het Hof van Beroep te Brussel en voor het Hof van Beroep te Gent, behalve de kosten veroorzaakt door de vordering tegen de Stad Halle bepaaldelijk dagvaarding van de Stad Halle en gebeurlijk rechtsplegingsvergoeding aan de zijde van die partij, die ten laste blijven van appellante.

NOOT—Vorenstaand arrest werd uitgesproken na verwijzing door Cass., 3 februari 1967, R.W., 1967-68, 455.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

12e-bis KAMER—15 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. J. Van Nuffel

Openbaar ministerie : de h. F. Van de Velde

Advocaten : mrs. Le Paige, Storme, De Schrijver, Masson en Verhoeven

1. Verjaring—In strafzaken—Stuiting.

2. Geneeskunst—Artsenijbereidkunde—a) K.B. van 10 november 1967—Wettelijk—b) Wet van 25 maart 1964—Registratie van geneesmiddelen—Geen heffing van gelijke werking in de zin van art. 30 E.E.G.—c) Belgisch-Luxemburgs Protocol betreffende de handel in farmaceutische preparaten—Registratie van geneesmiddelen.

1. De vordering van de onderzoeksrechter waarbij de directeur van de bijzondere dienst van de overdrachtbelasting aangezocht wordt facturen te overhandigen met het oog op hun inbeslagneming, stuit de verjaring, daar ze uitgaat van de bevoegde overheid en tot doel heeft het bewijs van het misdrijf vast te stellen.

2. a) Art. 1, 8°, a, van de Volmachtwet van 31 maart 1967 is in zijn bewoordingen afdoende ruim en duidelijk om het K.B. van 10 november 1967 te schragen, zodat elke verdere interpretatie, ook die welke de titelvermelding tot grondslag zou nemen, dient geweerd te worden.

b) Krachtens art. 30 E.E.G. zijn de kwantitatieve invoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking tussen de lid-staten verboden.

Het verplicht stellen van de registratie van geneesmiddelen is geen kwantitatieve invoerbeperking, noch het opleggen van een geldelijke last op de binnen de Gemeenschap circulerende goederen, zodat de Wet van 25 maart 1964 niet strijdig is met het E.E.G.-Verdrag.

c) Het Belgisch-Luxemburgs Protocol van 29 januari 1963 betreffende de handel in farmaceutische preparaten heeft, krachtens de beslissing van de administratieve commissie belast met de verklaring van de bepalingen ervan, geen betrekking op de registratie van de geneesmiddelen.

Van Esbroeck e.a.

De tweede, de vierde, de twaalfde, de vijftiende, de zestiende :

A. Bij inbreuk op art. 4 § 1 en § 2, 5° en 38 van het K.B. van 10 november 1967, betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies gewoonlijk een handeling of handelingen gesteld te hebben die behoren tot de geneeskunde of de artsenijsbereidkunde, hetzij zonder houder te zijn van het vereiste diploma of zonder er wettelijk van vrijgesteld te zijn, hetzij zonder te beschikken over het visum van de geneeskundige commissie, hetzij zonder op de lijst van de Orde ingeschreven te zijn wanneer zulks vereist is.

Allen :

B. Bij inbreuk op art. 34 en 45 van de Wet van 4 april 1890 en op art. 1 van het Ministerieel Besluit van 30 juli 1936, veearts zijnde zich elders dan bij een apotheker scheikundige of artsenijskundige produkten te hebben aangeschaft, waarvan de lijst bevat is in het Ministerieel Besluit van 28 juli 1931 of enig ander samengesteld geneesmiddel of artsenijskundig bereidsel opgesomd in art. 1 van het Ministerieel Besluit van 30 juli 1936 welke zij nodig hebben en dat niet vermeld is op bovenaangehaalde lijst.

De eerste, de tweede, de derde, de vierde, de vijfde, de zesde, de zevende, de negende, de tiende, de elfde, de twaalfde, de dertiende, de veertiende, de vijftiende, de zestiende :

C. Bij inbreuk op art. 16 § 2 van de Wet van 25 maart 1964 op de geneesmiddelen, niet voor eigen gebruik bestemde geneesmiddelen te hebben ingevoerd, uitgevoerd, gefabriceerd, bereid, vervoerd, verdeeld, onder zich gehouden, bewaard, te koop aangeboden, verkocht, afgestaan onder een bezwarende titel of om niet, of afgeleverd zonder inachtneming van het bepaalde in de eerste twee leden van art. 2 van deze wet of van de besluiten getroffen ter uitvoering van haar art. 6 (K.B. van 6 juni 1960, gewijzigd bij K.B. van 20 november 1962 art. 46).

...

I. Wat betreft de betichtingen A, B en C

Overwegende dat de vordering van de Heer Onderzoeksrechter Grondel dd. 22 maart 1971, waarbij de Heer Directeur van de Bijzondere Dienst der Overdrachttaken werd aangezocht de facturen die betrekking hebben op leveringen, gedaan door firma's uit het Groothertogdom aan Belgische geneesheren-veeartsen, te overhandigen met het oog op hun inbeslagname, de verjaring van de wanbedrijven heeft gestuit ;

Overwegende dat deze vordering een onderzoeksmaatregel uitmaakte, daar zij een maatregel betrof die uitging van een, bij wettelijke bepaling bevoegde overheid, en die tot doel had de bewijzen van het bestaan van een misdrijf en van de schuldigheid van de daders op te sporen (cfr. o.a. SCHUIND, *Traité pratique de droit criminel*, 2e ed., I, p. 386 ; Cass., 18 maart 1963, *Pas.*, I, 784 ; Cass., 16 mei 1966, *Pas.*, I, 1176 ; Cass., 4 september 1967, *Pas.*, 1968, I, 14) ;

II. Wat betreft de betichting A

1) Overwegende dat het K.B. van 10 november 1967 naar voldoening van recht steunt op de Volmachtwet van 31 maart 1967 ;

Overwegende dat inderdaad de wet, in haar art. 1, 8°, a, verklaart de kwaliteit der geneeskundige zorgen te bevorderen en de normale verstrekking ervan te verzekeren door een herziening en een aanpassing van de wetgeving in verband met de uitoefening van de verschillende takken van de geneeskunde te beogen ;

Overwegende dat deze bewoordingen afdoende ruim en duidelijk zijn om het K.B. van 10 november 1967 te schragen, zodat elke verdere interpretatie, ook die welke de titelvermelding van de volmachtwet tot grondslag zou nemen, dient geweerd (cfr. o.a. STORME, *Inleiding tot het recht*, 5e ed., p. 102) ;

Overwegende dat dezelfde wet in art. 4 de Koning toelaat sancties, o.a. van strafrechtelijke aard te nemen, mits deze niet meer bedragen dan een gevangenzitting van zes maanden en een geldboete van fr. 50.000,— ;

2) Overwegende dat aan 2e, 4e, 12e, 15e en 16e beklagde, bij toepassing van bovengenoemd K.B. van 10 november 1967, wordt ten laste gelegd gewoonlijk handelingen te hebben gesteld die behoren tot de artsenijsbereidkunde ;

Overwegende dat derhalve de omvang van de door betrokkenen gepleegde handelingen dient nagegaan ;

Overwegende dat uit de gegevens van het dossier blijkt dat 2e beklagde zich geneesmiddelen aanschafte voor een bedrag van fr. 13.982,— (in 4 leveringen), 4e voor fr. 21.809,— (in 5 leveringen), 12e voor fr. 16.279,— (in 12 leveringen), 15e voor fr. 21.397,— (in 15 leveringen) en 16e voor fr. 24.242,— (in 13 leveringen) ;

Overwegende dat het afleveren van geneesmiddelen, in de aangeduide kwantiteiten, hier niet kan aangemerkt worden als een gewoonlijk verrichten van handelingen voorbehouden aan de apothekers, de reële situatie van de betrokken veeartsen in acht nemende ;

Overwegende dat de betichting A dus niet kan behouden worden ;

III. Wat betreft de betichting B

Overwegende dat de bewoordingen "scheikundige en artsenijskundige preparaten" in art. 34 van de Wet van 4 april 1890, uiteraard de samengestelde geneesmiddelen, vermeld in het M.B. van 28 juli 1931 en 30 juli 1936, omvatten ;

IV. Wat betreft de betichting C

1) Overwegende dat door art. 30 van het E.E.G.-Verdrag de kwantitatieve invoerbepalingen en alle maatregelen van gelijke werking tussen de lid-staten verboden zijn ;

Overwegende dat het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen bij arrest van 1 juli 1969 de betekening van de heffing van gelijke werking bepaalde als "iedere geldelijke last welke — zonder een douanerecht in eigenlijke zin te zijn — wegens grensoverschrijding op de binnen de Gemeenschap circulerende goederen wordt gelegd" ;

Overwegende dat de Wet van 25 maart 1964 niet strijdig is met het E.E.G.-Verdrag, daar het verplicht stellen

van de registratie van geneesmiddelen geen kwantitatieve invoerbeperking noch het opleggen van een geldelijke last op de binnen de Gemeenschap circulerende goederen beoogt ;

2) Overwegende dat de betichting onder C verwijst naar het K.B. van 6 juni 1960, gewijzigd door het K.B. van 20 november 1962 en dus genoegzaam wordt omschreven ; dat de K.B. van 6 juni 1960 en 20 november 1962 worden overgenomen door de Wet van 25 maart 1964 en door het K.B. van 26 augustus 1964 aan deze wet aangepast ;

Wat betreft de betichtingen B en C

Overwegende dat het Belgisch-Luxemburgs Protocol van 29 januari 1963 betreffende de handel in farmaceutische preparaten in zijn art. 9 verwijst naar de beraadslagingen van de besturen van de betrokken landen ter verklaring van de draagwijdte van zijn bepalingen ;

Overwegende dat, wat betreft art. 1 van het protocol, de werkgroep voor de farmaceutische producten van de Belgisch-Luxemburgse administratieve commissie op 21 maart 1967 besliste, dat dit artikel niet slaat op de registratie van de geneesmiddelen ; dat reeds in zitting van 7 mei 1963 een zelfde standpunt was ingenomen ;

Overwegende dat in België, benevens de controle naar de kwaliteit van de geneesmiddelen, die enkel beoogt na te gaan of het geneesmiddel conform is aan de formule, een controle naar de werking van het geneesmiddel wordt opgelegd ; dat slechts na analyse met gunstig resultaat, de registratie van het geneesmiddel kan worden verkregen ;

Overwegende dat de Belgisch-Luxemburgse administratieve commissie moest vaststellen dat, in de praktijk, in Luxemburg nog geen registratie in die zin van de veeartsenijgeneesmiddelen bestaat ;

Overwegende dat de doeltreffendheid van de Belgische geneesmiddelencommissie op het gebied van de veterinaire geneesmiddelen niet door de rechtbank dient beoordeeld te worden ;

Overwegende dat, in ondergeschikte orde, en met verwijzing naar de ingewikkelde wetgeving ter zake, meer bepaald de toepasselijkheid van het Belgisch-Luxemburgs Protocol, door beklaagden de onoverwinnelijke dwaling wordt ingeroepen ;

Overwegende dat het openbaar ministerie, op wie de bewijslast berust dat er geen grond van rechtvaardiging voorhanden is, terecht opwerpt dat heel de wetgeving op de geneeskunde constant naar de apotheker verwijst voor de aankoop van geneesmiddelen ;

Overwegende dat, zelfs met inachtneming van de recente rechtsleer en rechtspraak betreffende de niet beperkende uitlegging van art. 71 Sw. (Cass., 23 januari 1950, *Par.*, I, 348 ; VANHOUDT en CALEWAERT, *Belg. Strafrecht*, nrs. 499 en 513 (in deel I) 672 tot 677 (in deel II)) aldus deze rechtvaardigingsgrond niet kan worden aanvaard ; dat de betichtingen B en C bewezen zijn ;

Overwegende echter dat, benevens het goed verleden van de beklaagden, het hierboven in ondergeschikte orde ingeroepen argument dient in acht genomen te worden als verzachtende omstandigheid van zulke aard dat er slechts politiestrafen dienen uitgesproken tegen alle beklaagden ;

Overwegende dat de publieke vordering van de aldus gecontraventionaliseerde wanbedrijven verjaard is door

het verstrijken van één jaar (art. 21 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, gewijzigd bij de Wet van 30 mei 1961) ;

Om die redenen :

De Rechtbank, (...)

Rechtdoende op tegenspraak

Spreekt 2e, 4e, 12e, 15e en 16e beklaagden vrij voor de betichting A.

Zegt voor recht dat ten overstaan van alle beklaagden de publieke vordering voor de betichting B uitgedoofd is door verjaring.

Zegt voor recht dat ten overstaan van 1e, 2e, 3e, 4e, 5e, 6e, 7e, 9e, 10e, 11, 12e, 13e, 14e, 15e en 16e beklaagden de publieke vordering voor de betichting C uitgedoofd is door verjaring.

Stelt alle beklaagden buiten zake zonder kosten.

NOOT—Tegen bovenstaand vonnis werd hoger beroep aangekend.

ARBEIDSRECHTBANK TE GENT

1e KAMER—21 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Petit

Advocaten : Mrs. Vander Linden, loco Verstringhe, en Van de Putte, loco Fazzi

Arbeidsongeval—Basisloon—Havenarbeider— Hypothetisch loon—Volledig jaar—Minimum.

Het basisloon van een havenarbeider moet op een volledig jaar berekend worden en niet op 240 arbeidsdagen.

Deze conclusie volgt zowel uit de constatering dat havenbedrijven in feite geen ondernemingen zijn waarin slechts gedurende een bepaalde periode van het jaar gewerkt wordt, als uit de vaststelling dat de 240 dagen bepaald bij art. 36, § 3, van de Arbeidsongevallenwet 1971 slechts een minimum vormen.

Gemeenschappelijke Verzekeringskas van Bouwwerk, Handel en Nijverheid t/ P.

Artikel 6, derde lid van het Koninklijk Besluit van 28 september 1931 houdende coördinatie der wetten op de vergoeding der schade voortspruitend uit arbeidsongevallen bepaalde dat, wanneer het een onderneming betrof, waarvan de gewone werktijd minder dan één jaar duurde, voor de berekening van de vergoeding gelet werd zowel op het loon toegekend voor de werktijd als op de verdienste der arbeiders gedurende het overige gedeelte van het jaar.

Bij artikel 5 van de Wet van 10 juli 1951 werd dit artikel als volgt aangevuld : "Voor de toepassing van de bepalingen van dit lid (art. 6, derde lid) mag de normale jaarlijkse arbeidsduur in de bedrijven welke zich bezighouden met het laden, lossen en behandelen van goederen in havens, op steigers, in pakhuizen en stations, niet minder bedragen dan tweehonderd veertig dagen."

Die aanvulling geschiedde ingevolge een amendement van kamerlid Major (B.Z. 1950, stuk 135), die 280 da-

gen had voorgesteld met de bedoeling een normaal basisloon vast te stellen.

De kamercommissie heeft de draagwijdte van het amendement bij vermeld artikel 6, derde lid, niet juist ingezien.

Een commissielid was van oordeel dat het amendement het achtste lid van artikel 6 betrof (in werkelijkheid werd het negende lid bedoeld) dat bij onregelde werkloosheid in het bedrijf, waardoor de werknemer niet heel het jaar kan arbeiden, het totaal van de verdiensten van de werknemer in aanmerking komen vermeerderd met een hypothetisch loon.

De indiener van het amendement drong aan om een lid bij artikel 6, derde lid, toe te voegen, wat ook geschiedde.

De argumentering, die hij aanhaalde, toont echter aan dat het probleem eigenlijk artikel 6, negende lid, betrof.

De havenarbeiders werden door de rechtspraak geacht niet meer dan vier werkdagen per week te arbeiden, d.w.z. 193 dagen per jaar.

Er was dus, zoals voor de bouwvakarbeiders (zie Cass., 16 december 1961, *Pas.*, 1961, I, 650; Cass., 24 april 1959, *Pas.*, 1959, I, 862; Cass., 20 februari 1959, *Pas.*, 1959, I, 626 (twee arresten); Cass., 14 november 1958, *Pas.*, 1959, I, 273), een aantal door de rechtspraak als regelmatig beschouwde werkloosheidsdagen die niet in aanmerking kwamen voor een hypothetisch loon.

Voor die werkloosheidsdagen wordt aan de havenarbeiders bestaanszekerheid toegekend. Derhalve stelde kamerlid Major voor het basisloon te berekenen in functie van een forfaitair aantal arbeidsdagen verkregen door het gemiddelde van de gewerkte dagen en de dagen werkloosheid waarvoor bestaanszekerheid wordt toegekend, met dien verstande dat indien een arbeider meer dan het forfaitair aantal vastgestelde dagen arbeidde het werkelijk aantal gepresteerde dagen zou in aanmerking worden genomen.

Uiteindelijk werd een forfaitaire periode van 240 dagen of 40 weken van zes dagen in aanmerking genomen.

Sedert 1 januari 1972, datum van inwerkingtreding van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, waarvan de bepalingen van openbare orde ook van toepassing zijn op de arbeidsongevallen van voor 1 januari 1972 waarvan de rechtsgevolgen op die datum nog niet geregeld waren, heeft artikel 36 van de nieuwe Arbeidsongevallenwet het beginsel gehuldigd, dat voor alle ontbrekende dagen het loon van de werknemer aangevuld wordt met een hypothetisch loon.

Het vroeger artikel 6, derde lid, zoals het aangevuld werd bij de Wet van 10 juli 1951 werd onder artikel 36, § 3, van de Arbeidsongevallenwet opnieuw opgenomen.

Doch ingevolge de verwijzing in art. 36, § 3, eerste lid, naar art. 36, § 1, en het huldigen van het beginsel dat voor elke dag waarvoor geen verdiensten zijn een hypothetisch loon in aanmerking komt, verliest het forfait dat een minimum ("niet minder" zegt de tekst) basisloon vooropstelde, zijn nut.

Het tweede lid van het geciteerde artikel 36, § 3, is dan ook slechts een historische reminiscentie van die tekst.

Wanneer men, zoals de wetgever van 1951 het impliciet deed, de havenbedrijven als ondernemingen aanmerkt waar slechts gedurende een beperkte periode van het jaar wordt gewerkt, wordt het basisloon als volgt uitgerekend:

- 1) het verdiende loon tijdens de onvolledige referteperiode;
- 2) de andere verdiensten tijdens de overige periode van het jaar;
- 3) een hypothetisch loon voor het geheel of het gedeelte van de referteperiode waarin niet gearbeid werd aan de haven en er ook geen andere verdiensten waren.

Neemt men aan dat de wetgever in 1951 ten onrechte de havenbedrijven gezien heeft als ondernemingen waar slechts gedurende een beperkte periode van het jaar wordt gewerkt, door een amendement op een foutieve plaats in de tekst op te nemen, dan is alleen artikel 36, § 1, van toepassing: het loon waarop de werknemer recht had wordt met een hypothetisch loon aangevuld voor de dagen waarop de werknemer, buiten de rusttijden geen loon ontving (vgl. Senaat, 1970-71, stuk 215, blz. 137-138 — bouwvakarbeiders).

Die stelling sluit aan bij de karakteristieken van de havenarbeid te Gent.

De haven van Gent is heel het jaar, dag en nacht voor laad- en losverrichtingen open.

De havenarbeiders werken echter heel het jaar niet door, wegens economische, technische en individuele redenen.

Hoewel sedert 1 januari 1964 de vijfdaagse werkweek werd ingevoerd, kan een havenarbeider op onverschillig welke dag arbeid verrichten.

Welk standpunt in onderhavig geval ook aangenomen wordt, welke tekst ook toegepast wordt, het resultaat bij de berekening van het basisloon blijft identiek.

Het basisloon van verweerder moet dan ook als volgt berekend worden:

arbeidsdagen 205 dagen	=	192.348,— fr.
hypothetisch loon 40 dagen		
192.348 fr. × 40 : 205	=	37.531,20 fr.
subtotaal :		229.879,20 fr.
vakantiegeld (+ 12,72 pct.)		
229.879,20 fr. × 12,72 pct.	=	29.240,60 fr.
Totaal :		259.139,80 fr.

NOOT—Tegen bovenstaand vonnis is hoger beroep aangekend.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE HASSELT

1^e KAMER—18 APRIL 1973

Voorzitter : de h. Pexsters

Advocaat : Mr. A. Valkenborg

Verstek en verzet—Bij advocaat op de inleidende zitting verschenen verweerder verschijnt niet meer op de zitting waartoe de zaak verdaagd is—Verstek nemen—Vereiste.

Wanneer de zaak op de inleidende zitting tegenover de bij advocaat verschenen verweerder contradictoir verdaagd werd, en op de zitting waartoe de zaak verdaagd werd, noch de verweerder noch iemand voor hem ver-

schijnt, kan tegen hem dan geen verstek genomen worden als hij niet, met analoge toepassing van art. 803 Ger.W. voor die zitting opgeroepen is.

Nijsten t/ Lambrechts

Op de inleidingszitting van 7 februari 1973 is verweerder verschenen door zijn raadsman Mr. Rakels.

De zaak werd contradictoir verdaagd tot de zitting van 28 maart 1973, op verzoek van de raadslieden van de partijen.

Ter zitting van 28 maart 1973 is verweerder niet verschenen noch iemand voor hem.

Aanlegger vordert op deze zitting vonnis bij verstek tegen verweerder voorhoudend dat de raadsman van verweerder niet meer optreedt bij gebrek aan onderrichtingen.

Het juridisch bewijs wordt echter niet geleverd dat verweerder in persoon kennis heeft gehad van het uitstel van de zaak op 28 maart 1973.

Volgens art. 802 van het Gerechtelijk Wetboek onder de rubriek "Behandeling bij verstek", kan slechts tegen een der partijen verstek worden gevorderd op de inleidende zitting. Wanneer tegen de niet verschenen partij geen verstek wordt gevorderd op deze inleidende zitting, is dit daarna slechts mogelijk nadat zij door de griffier bij gerechtsbrief werd opgeroepen ter zitting waartoe de zaak is verdaagd (cfr. artt. 803-804 Ger.W.).

Een zelfde toestand ontstaat wanneer de zaak contradictoir wordt uitgesteld en de raadsman van een der partijen zich terugtrekt.

Overeenkomstig art. 754 Ger.W. wordt bij contradictoire verdaging van de zaak gewoon bericht gezonden aan de advocaten van de partijen en niet aan de partij indien een advocaat is opgetreden.

Opdat tegen de niet meer verschijnende partij kan worden verstek genomen moet deze bij analoge toepassing van art. 803 Ger.W., eveneens bij gerechtsbrief worden opgeroepen. Een vonnis uitgesproken tegen een niet verschijnende partij die geen kennis heeft van de datum van behandeling der zaak zou een schending van het recht van verdediging betekenen.

De zaak is derhalve in haar huidige stand niet in staat van wijzen.

(...)

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
Week 6-10 mei 1974

Zaak 183/73 Osram (prejudiciële zaak), 8 mei 1974

Licht in de duisternis...

Voor de juiste tariefindeling van ballons en peren van glas en van open en niet afgewerkte peren van glas wendde een Duitse onderneming zich tot de rechter.

Het Bundesfinanzhof legde in dit verband het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen de vraag voor onder welke post bepaalde elektrische peren en bepaalde reflectoren, bestemd voor de vervaardiging van lampen, moeten worden ingedeeld.

Het Hof verklaarde voor recht dat de onderhavige post van het douanetarief in die zin moet worden uitgelegd dat daaronder alle vormen van glas vallen, die zijn bestemd als omhulsel van elektrische lampen en buizen en die als zodanig de voornaamste kenmerken van het afgewerkte produkt vertonen.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen

"Herman De Jongh"-wedstrijd

Op 14 en 16 mei 1974 werd in de zaal van het Internationaal Zeemanshuis de jaarlijkse "Herman De Jongh"-wedstrijd gehouden. Deze wedstrijd, die openstaat voor alle stagiairs, biedt hun de gelegenheid om, door een kritische jury beoordeeld, hun talenten te meten en te zien bekronen.

Mr. Luc Baetens sprak onder de titel "The show must go on" over de procedure voor het Hof van Assisen. Nadat hij de polemiek, die daarover regelmatig wordt gevoerd, had uiteengezet en een ernstige kritiek had uitgebouwd kwam de geestige ondertoon opzetten. Naar zijn mening zou deze show volgens de moderne geldende normen moeten geregisseerd worden, hetgeen dan wel aanleiding gaf tot allerlei geestige veronderstellingen.

Mr. Marie-Rose De Smet durfde het aan de "Depenalisatie van het overspel" voor te stellen. Deze materie en vooral dan bepaalde commentaren lokten snel geestige reacties uit bij het publiek. De evolutie van de rechtspraak werd geschetst en met soms humoristische argumenten werden de individuele, sociale en familiale aspecten van het probleem belicht, dit alles in het kader van de functie van de strafwet.

Mr. Edith Flamand liet zich inspireren door de actualiteit en sprak over "Een recente assisenzaak... Poging tot een maatschappij-kritische benadering". Zeer nuchter stelde zij zich vragen over hetgeen zij onlangs heeft gezien en de reacties die zij er heeft kunnen waarnemen, en dit in verband met het uiterlijk vertoon, de agressiviteit van het publiek en de problemen in verband met de normaliteit van de beschuldigde.

Mr. Jaak Weymans misleidde het publiek door zijn titel "Globale verdediging" om, in het kader van een militaire tactiek, de globale verdediging die een totaal veilig bestaan moet garanderen, te bespreken. In een ernstig betoog maakte hij een analyse en een vergelijking met buitenlandse systemen en belichtte hij de mogelijke evolutie in de Belgische toestanden.

Mr. Winnie Vermeulen sprak, zonder titel, een rekvisitoir van de ernstige vrouw uit tegen de labiele man, die volgens haar een vrouw is met een fabrieksfout. Zij analyseerde de wankelende toestand van de man die op psychisch vlak blijft sukkelen en steeds iets mist.

Mr. Hugo Callens sprak over "Sociale of commerciële advocatuur: een keuze?". Hij gaf een definitie van de sociale taak van de advocatuur en belichtte de commerciële aspecten die de advocatuur dwingen tot bepaalde hervormingen. Hij vroeg zich af of deze splitsing statutair moest worden vastgelegd, dan wel de feitelijke toestand geconcretiseerd. Na een spirituele leidraad voor de commerciële advocaat gaf hij dan zeer nuttige wenken voor diegenen die een sociale advocatuur beogen.

De voorzitter, mr. F. Erdman, dankte de oud-voorzitters die als jurylid na rijpe beraadslaging op de openingszitting van het volgend gerechtelijk jaar de laureaat zullen kenbaar maken. Men kan betreuren dat, rekening gehouden met het peil van de sprekers, slechts een geringe opkomst van de confraters mocht genoteerd worden.

ERRATA

Het arrest van het Hof van Cassatie dat in kolom 155 vermeld staat met de datum van 20 september 1972, is in werkelijkheid van 29 september 1972.

De op 25 januari 1973 gewezen beslissing die in kolom 168 voorkomt, is niet van de Arbeidsrechtbank, maar van het Arbeidshof te Gent.

De laatste vijf regels van de eerste alinea van kolom 181 moeten als volgt gelezen worden: "een ander voorbeeld is de vervanging sinds het arrest van 1926 van de enge opvatting van het begrip natuurlijke verbintenis, voorheen in hoofdzaak opgevat als de verbintenis die overblijft na verjaring van een vordering, door de ruime opvatting van verplichtingen uit moraal en fatsoen".

Het woordje "is" in de 7e regel van onder in kolom 181 moet in "zijn" veranderd worden.

In voetnoot 3 van kolom 226 leze men: *Pasin.*, 1874, blz. 110.

In kolom 255 gelieve men te lezen:

- 10e regel: indien is uitgemaakt dat het feit
- 15e regel: die voortspuit uit artikel 443-1°

In kolom 261 gelieve men in de eerste twee alinea's van nr. 53 telkens art. 28 i.p.v. art. 26 te lezen.

De twee arresten van de 3e kamer van het Hof van Cassatie die gepubliceerd zijn in de kolommen 469 en 471, zijn beide van 17 (niet 16) januari 1973.

In kolom 1876 gelieve men de eerste regel van de derde alinea van de noot als volgt te lezen: Indien de raadkamer echter de verschoning had aangenomen.

De beslissing van 26 november 1973 in kolom 2404 werd door de Arbeidsrechtbank (niet het Arbeidshof) te Gent gegeven.

TIJDSCHRIFTEN

Recueil Dalloz Sirey.—jg 1974

nr. 9

Gérard Lyon-Caen, Les travailleurs et les risques économiques.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

nr. 10

Edmond Noël Martine, La réforme du statut juridique des sociétés coopératives agricoles.—Gestion économique et financière: dispositions particulières à certaines sociétés.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

nr. 11

René Savatier, Propriété immobilière et contraintes d'urbanisme: la condamnation à démolir.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

nr. 12

Michel Vasseur, Une création de la pratique: les censeurs dans les sociétés anonymes.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.—Législation.

Ethno-Psychologie.—jg 1973

nr. 4

Georges Castellani, Le centre d'étude des peuples et des cultures de l'Europe Centrale et du Sud-Est, de l'université Paris VIII (Vincennes).—Félix Kreissler, La difficile naissance d'un sentiment national: l'Autriche.—Rita Thalmann, Identité nationale et spécificité culturelle: l'expérience du Ju-

daïsme allemand durant l'ère libérale.—Gilbert Badia, Rosa Luxemburg et le sentiment national polonais.—Catherine Michel Durandin, La Roumanie et ses avocats au Congrès de la Paix (1919)—Esquisse d'analyse d'une mythologie.—Nicolas Vernicos, La superstructure idéologique de l'Hellénisme et ses implications socio-économiques.—Monette Ribetrol, Fêtes traditionnelles et fêtes nouvelles en Bulgarie socialiste.—Bibliographie critique.

Common Market Law Reports.—jg 1974

nr. 77

Cases.

nr. 78

Cases.—Decisions.

European Journal of Political Research.—jg 1974

nr. 1

S.N. Eisenstadt, Cultural Models and Political Systems.—William M. Lafferty, The Emergence of Radical Socialism: Structural vs. Cultural Explanations.—Ivor Crewe, Do Buller and Stokes really Explain Political Change in Britain?—Elias Berg, Wants, Rights and Democracy.—Contributions.

Der Staat.—jg 1974

nr. 1

Siegfried Magiera, Allgemeine Regelungsgewalt ("Rechtssetzung") zwischen Parlament und Regierung. Zur Auslegung und zur Reform des Art. 80 GG.—Ellen P. Flerlage, Bürgerrechte in den Vereinigten Staaten.—Neuere Entwicklungen.—Heinrich Scholler, Die sozialen Grundrechte in der Paulskirche.—Berichte und Kritik.—Buchbesprechungen.—Buchanzeigen.—Anschriften der Mitarbeiter.

Info-Jura.—jg 1974

nr. 1, 2, 3, 4

Rechtspraak.—Rechtsleer.

Tijdschrift voor Privaatrecht.—jg 1974

nr. 1

Simoens D., Het toestemmingsrecht van de ouders tot de adoptie na echtscheiding.—Vlieghe-Casman H., Enkele aspecten van de Rechtstoestand van feitelijk gescheiden echtgenoten.—Dubois B., Handelsvertegenwoordigers. Evolutie in de gezagsverhouding met de opdrachtgevers?—Rens J.L., Professionele aansprakelijkheid van de notaris.—Boekbespreking.

Belgische Rechtspraak in Handelszaken.—jg 1973

nr. 5-6

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Aannemingsrecht.—jg 1974

nr. 1

Rechtspraak.—Ph. Jestaz, De bouwpromotie in Frankrijk.—L. Linke, De controle op de regelmatigheid van het plaatsen van overheidsopdrachten in de Duitse Bondsrepubliek.—Boekbespreking.

Tijdschrift voor Sociaal Recht.—jg 1974

nr. 2

Rechtsleer.—Rechtspraak.—Korte inhouden.—Boekbespreking.

Europees Vervoerrecht.—jg 1974

nr. 1

Jan Ramberg, The Law of Carriage of Goods Attempts at Harmonization.—In Memoriam Plinio Manca.—Rechtspraak.